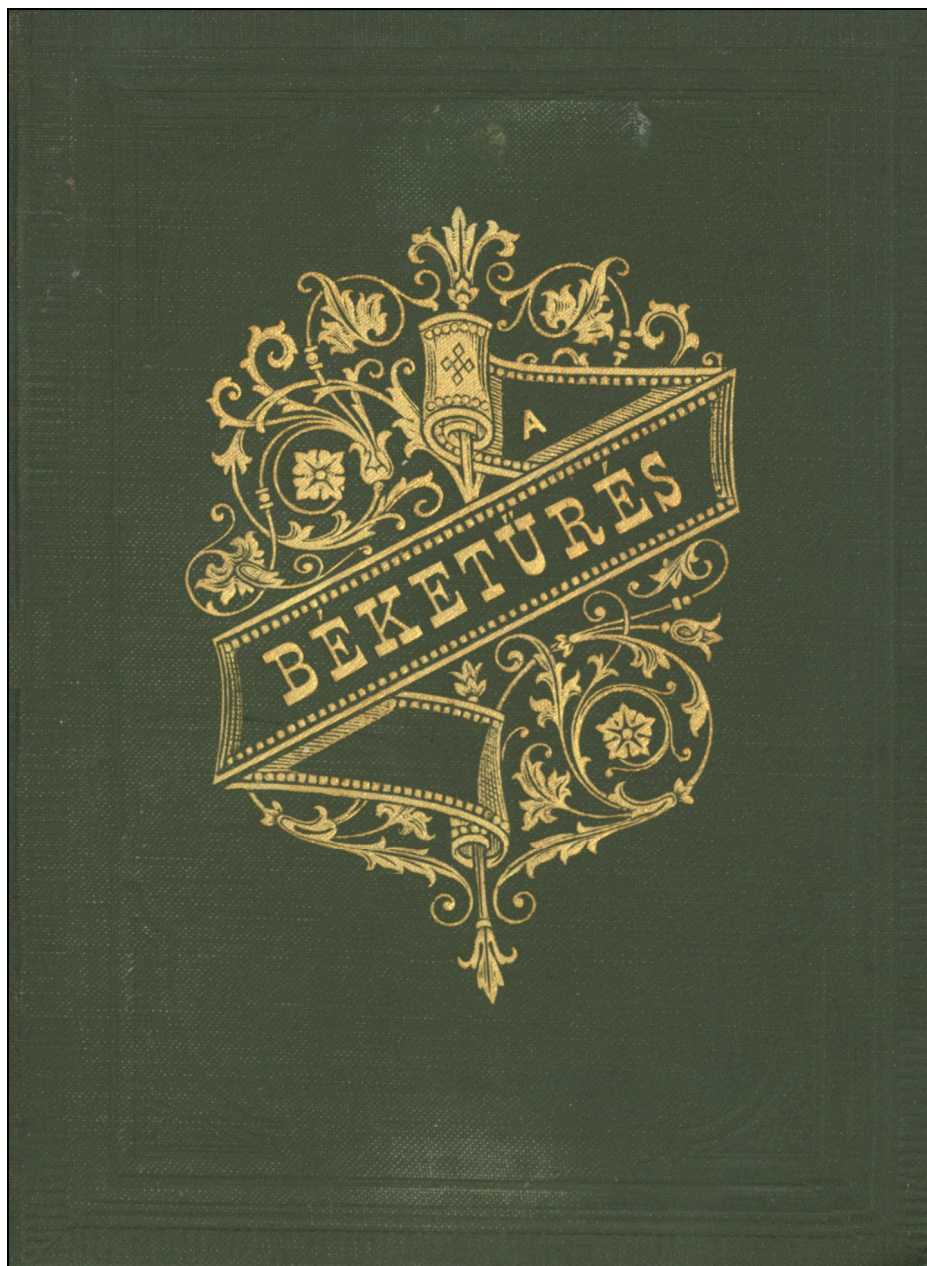

Végh Kálmán
Béketűrés
Házi olvasmányul és nagyböjti elmélkedés gyanánt

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Végh Kálmán

egri főegyházmegyei áldozópap

Béketűrés

Házi olvasmányul és nagybőjti elmélkedés gyanánt

Az egri Ft. főegyházi hatóság engedélyével

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1893-ban, Egerben, az Érseki Lyceum nyomdájában jelent meg.

A szöveget egy-két helyen a mai írásmódhoz igazítottuk.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Mottó	4
Bevezetés	4
I. A különféle kísértések közötti béketűrésről	5
II. A betegségek között tanúsítandó béketűrésről	9
III. A rágalmak között tanúsítandó béketűrésről	13
IV. A különféle veszteségek között tanúsítandó béketűrésről	18
V. A rosszakaratú emberek üldözései közepett tanúsítandó béketűrésről	22
VI. A barátaink hűtlensége közepett tanúsítandó béketűrésről	27
Befejezés: A szenvedés a lelki nagyság próbaköve	32

Mottó

Amíg fájdalom, sóhaj és könny lesz: e szerény mű sem lesz fölösleges.

Ha pedig egy fájdalmat sikerült lecsillapítania, egy sóhajt megszüntetnie, egy könnyet felszárítania: elérte azt a célt, amiért szerzője közzé tette.

Bevezetés

Midőn e helyre föllépek, nem tudok szabadulni attól a gondolattól, hogy úgy mint szeretném, mint a tárgy magasztos volta megkívánja, nem leszek képes folytatni és bevégezni azt a beszédsorozatot, melyet a mai napon megkezdek. Ha elgondolom ugyanis, hogy az egész katolikus világban, százmilliókra menő hívők előtt részint a székesegyházak aranyos boltjai alatt, részint a szerzetesi templomok legtöbbször borongó csarnokai között, részint az egyszerű falusi templomok szószékein, részint végre a hittérítők kisebb-nagyobb imaházaiban; igen, hazánkban, az örök város hatalmas egyházaiban, Európában és a többi földrészeken többnyire egy szent cél vezet a hitszónokot, mikor a prédikáló székre föllép: az Üdvözítő kínszenvedése iránt a hallgatók szívét érzékennyé tenni, a Getszemánétól a Golgotáig vezető utat borzalmaival és dicsőségével ecsetelni: nem tudom eléggé érzeni kicsiny voltomat szemben az isteni kegyelemtől annyira áthatott szónokokkal, de szemben azzal a tárggyal, Jézus szenvedésével is, melyet bár művész, költő, szónok közel kétezer éve örökít remek munkájában, de azért, még ma is leghálásabb, legigazibb remekeket létrehozó tere mindenkinek.

Jézus szenved! Ezt a szenvedést kell fejtegetni. De mely oldalról; mit emeljek ki szenvedésében? Hiszen ha mindazt, mit eddig tanultam, ezután tanulni fogok, mindazt, mit emberi elme szépnek és jónak talál, összeveszem, e szenvedés történetébe bele lehetne fűzni. Mutassatok tudományt, erényt, hitágazatot, vagy amit csak kigondolhattok, s én reá fogok mutatni, miként lehet ezt Jézus szenvedésével fűszerezni.

Hagyjuk el azonban a találgatást! Nincs kimagaslóbb semmi sem Jézus nehéz napjaiban annál az isteni béketűrésnél, mely minden mozdulatából kiragyo.

Az utolsó vacsorán mellette van az áruló; szemébe mosolyog, – Jézus eltűri. A getszemáni kertben gyötrelmek marcangolják; – Jézus tűr. A katonák kötelekkel vagdalják be szent kezeit; – Jézus tűri. A főtanács faggatja, gyanúsítja; – Jézus tűri. A nép, a szolgálhad szemébe röhög, köp, arcul veri; – Jézus tűri. Heródes kigúnyolja, Pilátus nem meri védelmébe venni, megkorbácsoltatja; a fejére tövis koronát tesznek; mint bűnöst hurcolják végig az utcákon, üzik ki a Golgotára, szegezik a fára; itt a gúny újra kezdődik; – Jézus tűr; tűr; isteni türelemmel tűr. Oly bámulatos volt türelme, hogy Tertullian még mindent megbocsátana a zsidóknak, azt is hogy a csodák, az égi, tiszta tanítások, annyi szeretet nyilatkozománya nem bírta őket arról meggyőzni, hogy Jézus Isten; de azt kimenthetlennek tartja, miszerint látva határt nem ismerő türelmét, hívökké, követőivé nem lettek.

„*Jobb a béketűró az erős férfúnál*”, olvassuk a Példabeszédek (16) könyvében, ami megmagyarázza Tertullian szavait. Az erős férfi nagyokat művel; a béketűró a nagyokat viseli el. Kérdek mindenkit: mi nehezebb, tenni nagy dolgokat, vagy ilyeneket elviselni? Mikor Jézus tanított, gyógyított, csodát művelt, bűnöket bocsátott: nagy tetteket vitt véghez, mint erős férfiú. Mikor a gyalázatot, az ostor-, az arculcsapást, a keresztet, a borzasztó kínokat némán tűrte, béketűró volt Ez a minden emberi erőt fölülmúló béketűrés indíthatta meg némileg még a római századost is, aki a felfeszítéshez ki volt rendelve, s egyrészt e béketűrésről elragadtatva kiálthatott fel ekként: „*Valóban, ez Isten Fia volt!*”

Találhatnék e tehát alkalmasabb tárgyat e szent idők számára, mikor Jézus türelme oly dicsően ragyo előttünk, a keresztény béketűrésnél. **Hogyan kell ennek a béketűrésnek a**

különféle életviszonyok között nyilatkozni, arról fogok a ránk következő böjti időben beszélni.

Egy isteni alak van előttem képzeletemben; ez ad lelkesedést szavaimnak. Akarom, hogy ti is meglássátok ki, minő az:

Pilátus udvarában, egy rozzant trónon, bíbor palástban, összekötött kezekkel, a tövis koronától vérzett, királyi, isteni homlokkal, ujjai között nádszállal egy szent alak ül; ez Jézus. Körötte a csőcselék úzi csúfondárságait. A szent férfiú lecsüggesztett fejjel, szerényen maga elé süttöt szemekkel, mozdulatlan vonásokkal csendesén tűr. Ez az alak lesz a mi példaképünk, midőn a nagyböjti vasárnapokon át Jézus szenvedéseivel kapcsolatban a béketűrésről elmélkedünk. Szervedő Jézus, légy te a mi segedelmünk is, hogy hasznosan elmélkedhessünk!

I. A különféle kísértések közötti béketűrésről

Kezdjük meg azzal, miért kell békén viselni azokat a különféle kísértéseket, melyek egy vagy más oldalról ostromolnak bennünket. Bocsássuk előre mai szent elmélkedésünknek Szent Cyprián eme szavait: „*A béketűrés legyőzi a kísértéseket*”, mint vezérgondolatát azoknak, amiket ezután fogok mondani.

* * *

A mérlegnek, mint köztudomású dolog, két serpenyője van; ez a két serpenyő zsinegek segítségével egy rúdra van fölfüggesztve, mely rúd, ha egyenlő súlyú a két serpenyő, vízszintesen áll. Ha azonban egy kis fuvallat, egy kis nehezék, egy gyenge nyomás súlyosabbá teszi egyik vagy másik serpenyőt, a rúd jobb vagy baloldalán, a szerint amint a jobb vagy bal serpenyő lett nehezebb, lebillen. Ritkán esik meg, hogy a rúd vízszintesen álljon; a legtöbb esetben jobbra vagy balra billen. Nagyon nagy hasonlóság van e tekintetben a mérleg és az ember között. A jó a lelket az egyik pillanatban az ég felé irányozza, a másikon a rossz a föld röge közé nyomja le. Az egyiket, a jót, az isteni sugallatok, az őrző angyal intelmei, a lélek jóra való hajlamai, a másikat, a rosszat, a sátán sugalmi, az emberek, a világ csábjai, a test bűnre való hajlandósága képezi. E kettő között libeg jobbra, balra, az erények és bűn között az ember oly-formán, hogy szabad akaratával bármelyiket választhatja. Mindazt, ami bűnre vezethet, kísértésnek nevezzük. Mennyi, mily válogatott a kísértés az ember életében! A gyenge gyermekkortól a görnyedt aggság éveig, ébren és álomban, munka és nyugalom közepett, éjjel és nappal, otthon és távol házainktól mindenütt az a bömbölő oroszlán jár körülöttünk, mely kísértéseivel martalékává akar ragadni bennünket. „*Harc az ember élete a földön*”, örökös, a koporsó zárultáig tartó harc, rejtőzzék bár valaki a kolostor csendes falai közé, emeltessék fel a papság szent állására, lakjék messzeragyogó királyi palotában vagy a fák árnyában csendesén rejtőző kunyhóban. De hát ha ennyi a kísértés, nem kell-e fájdalommal panaszkodni az isteni végzés ellen, mely megengedi, hogy törekeny természetünk sziklával ostromoltassék!! Nem; ne zúgolódjunk; mondjuk inkább Szent Jakabbal: „*Nagy örömmel tartjátok atyámfiak, mikor különféle kísértetekbe estek.*” (1,2).

1. Örüljünk pedig mindennek előtt azért, mert a kísértéseket Isten nem azért engedi meg, hogy bennünket általuk büntessen, sanyargasson, hanem azért, hogy kipróbáljon s azután megjutalmazhasson. „*Kísért benneteket a ti Uratok Istenetek, hogy kinyilvánuljon vajon szerettitek-e őt teljes szívetekből és teljes lelketekből vagy sem.*” (Mtörv 13,3), olvassuk Mózes egyik könyvében.

Ha valakitől egy darab fényes ércet kapnánk ajándékba, melyről az ajándékozó azt állítaná, hogy arany: meg akarván győződni állításának valóságáról, a tűzön kellene

fölolvasztanunk az ércet, és ha az a tűzpróba után is oly kápráztatóan ragyogna, olyan súlyos lenne, mint azelőtt volt, akkor igazi kincsnek érezhetnők magunkat birtokában. Ezen arany ajándék hasonlít a mi tetteinkhez, gondolatainkhoz. Nagy a különbség a legtöbb esetben a között, amint azok a jó s a között, amint a balsorsban nyilatkoznak. Ha az ég áldó mosolya dereng felettünk, munkáink, terveink sikerülnek, óh mennyi szent érzélem, mennyi hála, buzgóság van az emberi szívben; mily haragra gyulladunk, ha valaki Isten törvényét áthágja! Isten kedvesen veszi ezen ajándékokat tőlünk, de próbára akarja tenni, vajon igazak-e azok? Csapás csapást ér, bosszúság bosszúságra halmozódik; ha pedig áhítattal, buzgón teljesítette az ember kötelességeit, a világ reá támad, hogy csak azért tette ezt, mert valamire számít általa; ha alamizsnát ad, tiszta szándékát, ha int, fedd, őszinteségét vonják kétségbe. Megjelenik a kísértés egy vagy más alakban s reá akarja beszélni, hogy az hiábavalóság, amit tett, nincs belőle semmi haszna, hagyja el az előbbi utat. Íme a tűz, mely az aranyat megpróbálja, melyből a lélek vagy úgy jön ki, hogy az Úr mint a Bölcsesség Könyvében mondatik, így szólhasson róla: „*Megkísértettem őket és magamhoz méltónak találtam*” (2), vagy a következőket mondja reá, látva hűtlen voltát: „*Aki föl nem veszi keresztjét és nem követ engem, nem méltó hozzám.*” (Mt 10,38).

Nézzétek a szenvedő Mester életét! A nép körülserlegli; „*Soha ember még így nem szólott*”, dicsőíti az egyik; „*Boldog a méh, mely téged hordozott s az emlők, melyeket te szoptál*”, magasztalja a másik; az anyák bizalommal hozzák gyermekeiket eléje; dicsőségének napja tetőpontra hág, mikor Jeruzsálem örömdiadallal, virágésővel, királyként fogadja. Elkövetkeztek azonban a nehéz napok; az áruló sűrög-forog, alkudozik; a tanítványok mit sem gyanítva tétlenkednek; a getszemáni kertben épp az árulás éjjelen álomba merülnek; Jézus tudja mi fog néhány óra múlva következni; szorongás fogja el keblét; arca vért izzad; a földre borul; még menekülhetne, de ehelyett mennyei Atyját kéri ezen szavaival: „*Atyám, ha lehetséges, müljék el ez a pohár.*” „*Mindazáltal nem amint én akarom, hanem amint te, úgy legyen.*” Semmi, de semmi el nem tántoríthatja őt a mennyei Atya iránti hűségtől.

Ne tántorítson el bennünket sem. Minél igazabbak vagyunk, annál több kísértet fog ostromolni az bizonyos, de ezt már a Szentlélek régen megmondta a Prédikátorok Könyvében: „*Mikor Isten szolgálatára lépsz, fiam, készítsd el magad a kísértetekre.*” Mindazáltal ne csüggedjünk, mert: „*Hív az Isten, ki nem hagy titeket kísértetni azon fölül, mit elviselhettek.*” (1Kor 10,13), mint az apostol mondja. Nyugodjunk meg tehát és vegyük föl pajzsainkat, fegyvereinket, mert: „*Elegendő neked az én kegyelmem*”, mint Szent Pálnak s benne mindenkinek, mondotta az Úr. (2Kor 12,9)

2. Örülünk másodszor a kísértéseken azért is, mert alkalmunk nyílik ez által erényt szerezni, erőnket kimutatni, mások fölött kiemelkedni. Nem örül-e a bátor katona a harcon, melyben reméli, hogy kitüntetheti magát s fejedelme kegyét fogja éreztetni vele; vagy az olyan művész, kinek alkalma nyílik a versenyre szállani s tehetségét ragyogtatni? Fogadjuk mi is a sátán kísértéseit örömmel inkább, mint félelemmel; míg azonban ezt tesszük, ne feledkezzünk meg a kellő óvatosságról sem. Övezzük fel ugyanis magunkat a szükséges fegyverekkel, ismerkedjünk meg azon módokkal, melyek birtokában a győzelmet magunkévá tehetjük. Erre egy példát fogok nektek fölhozni egy olyan férfiú személyében, ki míg a kísértések által lett naggyá, hasonlóképpen, később megfélelkezve magáról, a kísértés által lett egy ideig semmivé; ez Dávid, a koronás dalnok volt.

Szemben állottak a zsidók és filiszteusok seregei; mindkettő egy hosszú hegyormon volt elhelyezve, úgy hogy a völgy választotta el őket. A filiszteusok táborából egy óriás, Góliát nevű, vált ki, és ajánlatot tett a zsidóknak, hogy hosszú vérontás helyett intézzék el úgy a harc sorsát, miszerint szálljon szembe övele egy valaki a zsidó vitézek közül, s ha Góliát győzi le a zsidót, a filiszteusok, ha a zsidó vitéz Góliátot, a zsidók legyenek a győztesek. Isteni sugallat folytán e küzdelemre egy alacsony, szép arcú, acélerős karú pásztor fiú, Dávid jelentkezett. A

király föl akarta őt övezni saját páncéljával, sisakjával, kardjával, de ez neki nem kellett; hanem kiválasztott a patakából öt sima követ s ezeket tarsolyába téve, neki indult a talpig vasba öltözött, gúnyolódó óriásnak. Még jó messze volt s már egy követ illesztett Dávid parittyájába s azt megforgatván, oly erővel sújtotta Góliát homlokához, hogy a kő, a homlokcsontot betörvén az óriás fejében maradt. Góliát arcra bukott, miközben Dávid odaszaladt s az óriás kardjával levágta annak fejét.

Jól megjegyezzük! még messziről odasújtotta a követ Dávid, „mert az ilyen ütés erősebb, ha egy kicsit messziről történik” (Lyrán. in Reg. c. 17). Így kell eljárunk a legtöbbször a kísértésekkel is, ha győzni akarunk. Mihelyt feltűnik a csábító, mihelyt a rossz gondolat megszülemlik, azonnal támadjunk ellene, hogy közelünkbe ne férközhessen. Éva, őszanyánk, miért esett el és mikor? Talán midőn visszautasította a kígyót? Nem; hanem mikor beszédbe ereszkedett, alkudozott vele. „Miért ne? Ugyan hogy gondolsz ilyet? Meglásd – mily nagy előny háramlik reád!” – így alkudozott a kígyó. Éva válaszolt, vitázott, felemlítette Isten fenyegetését: „Nem... netalán meghalunk”. A kígyó beférközött előbb fejével a könyvére s aztán egész testével belehatolt. A kígyó fejét kellett volna kérlelhetetlenül összetiporni s vége lett volna minden veszedelemnek. Ne engedd tehát K. E. te sem közel jönni magadhoz a csábítót, a kísértőt! „Távozzál! Takarodjál!” – mondd neki. Tipord el, mihelyt a fejét megmutatta, a kígyót. „*A kígyó fejét pedig akkor tiporjuk össze, ha a kísértések kezdetét kitépjük szívünkéből,*” mondja Szent Gergely pápa (I. Mor. c. 28.).

A kísértések azonban nem egyformák, s épp azért ezen itt említett mód sem alkalmazható valamennyi ellenében. Ugyanazon erős Dávid, ki Góliáttal szemben, a helyes módot alkalmazva, győzedelmeskedett, egy más alkalommal, mert a kellő eszközt elmulasztotta, elbukott. Egy alkalommal királyi házában folyosóján sétálva egyik katonájának hitvesét, Bethsabét pillantotta meg, ki éppen fürdött; a tisztességről megfélemedezett király hízlalta rajta egy ideig szemeit, – s ennek következtében nemsokára házasságtörővé lett. Mit kellett volna tennie? Elfutni, elmenekülni és böjttel figyelmeztetni a fellázadt vért a magabaszállásra. Íme, a különböző eszköz, amit alkalmazunk kell a különböző kísértésekkel szemben. Bátor, rettenthetetlen támadás amott; futás, menekülés emitt. „*Ha Góliátot akarod meggyőzni, szállj szembe, támadj! Ha Bethsabét, – fuss!*” – így Szent Ágoston (in hunc loc).

Ha a bosszúvágy éledez benned, törd le mindjárt az első csírát, és légy szeretetteljes az iránt, ki iránt előbb agyarkodni szerettél volna. Ha a torkosság, mértékletlenség kísértései kelnek föl benned, üzd el rögtön az első gondolatot; mondd magadban: „Az rút; nem szabad; lealacsonyítom magam vele.” Ha más jószágának elvevése akar a sátán ösztönzeni, mihelyt megfogamzott a gondolat, rögtön kergesd el a kísértőt e szavakkal: „Isten mentsen! Ne lopj! Tolvaj leszel, ha a másét bántod.” Ha kapzsiságra, ha fősvénységre, ha káromkodásra kísértetel, mindannyiszor állj ellené a kezdetnek; ekkor még könnyű a győzelem. Ha azonban a test és vér lázad föl, azok a lázrohamok, amikkel szemben az égnek büszkeségei, a szentek, egy hosszú életen keresztül viaskodtak böjt, korbácsolás, szűrő öv viselése és a sanyargatások elszámálhatatlan nemei között; amik a legigazabbat egy pillanat alatt képesek a halálos bűnösök közé súlytani; amik a leghatalmasabb és a legtöbb esetben ellenállhatatlan eszközei a sátánnak az igazak, az ártatlanok megejtésére: ezekkel szemben, ments Isten, hogy szembe szállj; mert a tojás hamarabb épen marad, ha kősziklához ütőd, a deszkakerítés erősebb lesz az ágyúgolyóval szemben, mint a te törékeny természeted. „Szaladj meg, ha diadalt akarsz aratni!” – mondom Szent Ágostonnal, kinél tapasztaltabb tanácsadónk e téren alig lehet. Igen, fuss ki a házból, az udvarból, a szomszédságból, kezdj dologhoz, fáradj, parancsolj magadnak, ha lankadnál a dologban; tégy bármit, – csak szembe ne szállj vele, mert akkor elbuknál.

Mindent tehát a maga helyén alkalmazzunk K. H.; támadást, szembeszállást ott, ahol ez kívántatik; futást, menekülést ott, hol ez az igazi gyógyszer. „*Azért az a sok bukás, mert ott, ahol futni kellene, a futást elmellőzik, s ott, hol meg kellene állani, sem meg nem állanak, sem*

ellent nem állanak”, úgy mondja a már idézett, bűneiből megtért és a kísértésekben győzhetetlen bajnok, Szent Ágoston. Hogy el ne bukják valaki, kövesse az elmondottakat!

3. Végre örvendezzünk a kísértések fölött azért is, mert soha és sehol annyira ki nem tűnhetik a sátán gyöngesége, tehát soha és sehol meg nem szégyeníthetjük őt annyira, mint a kísértésekben, hogyha azoknak hősi lélekkel ellenállunk. Erre nézve igen hatalmas példát találunk Remete Szent Antal életében. E szent férfiút Syria pusztáin a sátán borzasztó vadállatok képében kísértette meg és igyekezett őt megfélemlíteni. A szent férfiú így szólította meg gúnyosan a vadakat: „Ha volna erőtok velem szemben, egy is elég lenne közületek; minek tehát ez a nagy felkészültség? Íme itt vagyok, tépjetek szét, ha meg van ez nektek engedve; ha pedig nincs, mit ér a fogatok csikorgatása!” (Surius in vit. 17. Jan.). *„Meg van kötözve a sátán, mint a leláncolt kutya; ugathat, de harapni képtelen*”, mondja Szent Ágoston (Ser. 197. de temp.).

És éppen ebből tűnik ki azon mentségek haszontalan volta, melyek a különféle gyöngeségeket, a bukásokat a sátán, a világ, a rossz társak csábításainak tudja be. „Nem tudtam ellenállani; belevittek; a sátán elvakított, megkísértett; erőtlenségem vagyok;” gyakran hallunk ilyen mentségeket. Nem ítéli el Isten, az emberi gyarló természetet egészen ösmerő, irgalmas Isten teljesen az ilyen mentségeket, mert hisz jajjal fenyegeti a botránkoztatókat, kik alatt a csábítók, a cselszövők is értetnek, mindaz által senkiben nem hiányzik a szükséges kegyelem, mellyel ha együttműködik, a kísértéseken felül emelkedhet. Nagyon igaz, amit Szent Bernát mond, hogy: *„A kísértés megpróbál, de maga még nem tör össze.”* *„Tud ugyan a sátán tanácsolni, de sürgetni képtelen*”, mondja Szent Jeromos ugyanazt más szavakkal (Ap. Speranz. p. 36.).

Haszontalan tehát a mentség; senkit rosszra nem kényszerít a gonoszság hintője; tanácsolni azonban szokta ezt, sűgva, titokban, lappangva. Ez mutatja éppen gyenge voltát. Nézzétek; az igazságot, szépet, jót, nemest, az erényt itt a templomban, az iskolában, a közéletben, az egész világon fennen hirdetik; nem így a bűnt, és azt, ami a bűnre viszen. Hogy bujkál, rejtezkedik a sátán szolgálja! Ott van Júdás, az áruló, ki éjjel árulja el Jézust, éjjel csókolja meg, hogy ne lássák arcának színváltozását; ott van a tanács, éjjel vádolja Jézust és készíti el a tömeget aljas céljaira. Ugyan mondjátok, mikor nyúl cselhez a hadvezér; vajon akkor, midőn érezi erejét, hatalmát az ellenség fölött? Dehogy! mikor tudja, hogy milyen gyenge, akkor ólalkodik, leskelődik, veti ki a csel. Hasonló a sátán is veletek szemben. Támadjátok ellene! Mondjátok neki: „Távozzál! Menj! Nem akarok szövetkezni!”; vagy fussatok el tőle, amint a kísértés ilyen vagy amolyan. Ne legyen lágy meleg senki sem: *„A jót akarom; a fényt, a világosságot”*, mondjátok határozottan.

Aki ezek szerint jár el, tapasztalni fogja gyakran azt a megnyugtató érzetet, mely mindannyiszor erőt vesz rajtunk, valahányszor egy-egy kísértés fölött győzedelmeskedtünk, mert a lelkiismeret dicsérete sokkal édesebb, mint az egész világe. Ne is zúgolódjék tehát senki a kísértések ellen, mert nyilvánvaló, hogy azokat Isten azért bocsátja reánk, hogy tetteink annál érdemszerzőbbekké legyenek; mert továbbá azokat, ha részint a támadást, részint a megfutamodást használjuk, legyőzhetjük; mert végre az erények és igazság erejét, másszóval, Isten hatalmát, s a bűn, vétek gyengeségét semmi sem mutatja annyira, mint a kísértések; és ugyanezek tanítanak meg arra, hogy lelki üdvünk legnagyobb ellenségének nincs felettünk igazi, hanem csak oly mérvű hatalma, mennyit mi magunk engedünk neki. Harcoljunk bátran ellenük, s merítsünk türelmet és kitartást az Üdvözítő isteni türelméből, mely őt megváltásunk bevezetésére segíté. Ily módon fogunk részesülhetni mi is ezen megváltás örömeiben.

II. A betegségek között tanúsítandó béketűrésről

Előbbi szent elmélkedésünkben azon béketűrésről szóltam, mely a különféle kísértések közepett nemcsak hogy elcsüggedni nem enged, hanem azokkal szemben a győzedelmet is biztosítja. Ez alkalommal azon fájdalmak közötti béketűrésre foglak inteni benneteket, melyeknek a test, ez az elszámlálhatlan sok bajnak kitett, isteni művészettel összealkotott gépezet alá van vetve. A fájdalmak válogatott nemeiről a vastag kötetekre menő orvosi könyvek bőven tanúskodnak, azt meg a tapasztalat bizonyítja, hogy semmi olyan leverőleg nem hat a lélekre, mint éppen a testnek, az ő szolgájának, napszámosának, bajai, és sehol türelmünk nincs annyira igénybe véve, mint a test bajaival szemben. „Csak egészség legyen! – mondja biztatólag a közmondás, mintegy jelezve, hogy ha egészségesek vagyunk, egyben vagy másban s kiváltképp a munkában még a lélek bajai között is örömet találhatunk; de ha betegek, akkor nincs már öröm számunkra fönttartva ez életben.

Igen nagy jó tehát az egészség, Mindazáltal valamint a hadvezér nagy elméjét nem az tűnteti kit mikor egy jól szervezett, vitéz hadsereg élén kell harcolnia s ezzel nyer győzedelmet, hanem midőn a katonailag alig kiképzett, tapasztalatlan legénységgel vívja ki a diadalt: úgy a lélek valódi ereje is akkor tűnik ki legjobban, midőn a megbomlott testi gépezet fájdalmait békén viseli, s a legszebb érdemeket is ekkor szerzi a mennyország számára. Milyen nagyszerűen ragyogott Jézus istensége csodáiban és beszédeiben; de jobban tündökölt azon fájdalmak és zaklatások közepett, midőn szenvedett.

Azért tehát, jóllehet ez magában véve nem volna vétek, ne mondjuk csapásnak, ne Isten ostorának, ne szenvedésnek, kinnak, gyötrelemnek, ne semminek, amivel a közéletben illetni szokták, a test bajait; mondjuk inkább kincsnek, tőkének azokat, melyek kamatai az örök életre gyümölcsöznek; mondjuk inkább Jézus szenvedésteljes nagy útja után azon mennyei uralkodásra vezető királyi útnak, mely a szentek koronáját szerzi meg számunkra, mert

1. a betegségek magunkba szállásra intenek és megóvnak bennünket az újabb bűnök elkövetésétől;

2. megtisztítanak a már elkövetett bűnöktől;

3. megszabadítanak ezen bűnök hátralevő büntetéseitől.

Ezek bővebb fejtegetése fogja mai szent elmélkedésünk tárgyát képezni.

* * *

1. Ha valamely test a földről, a biztos talajról fel akar emelkedni, azt a vonzóerőt kell neki ellensúlyoznia, mely őt a földre visszahúzza. Midőn a létrán fölfelé megyünk, hogy lépéseink, igyekezetünk hiába ne történjenek, a fogakra hágnak, melyek támasztó, szilárd pontot nyújtanak lábaink számára és a visszaeséstől megőrzének. Ha kötélén kapaszkodunk fel, minden feljebb való hatolásnál jól megszorítjuk a kötelet kezünkkel s térdeinkkel, hogy vissza ne essünk oda, honnan elindultunk. A föld soha meg nem szűnő vonzóereje tart meg bennünket a szilárd, biztos talajon s ha valaki ezen marad, erről nem távozik, testi épsége és élete kevés veszélynek fog kitéve lenni.

A mi testünkre a föld vonzóereje, ugyanaz lelkünkre nézve az Isten parancsai és gondviselő intézkedései. Aki megmarad ez isteni gondviselés által kijelölt határok közt, az soha nem fog lelkileg semmiféle kárt szenvedni, mert lelkének nyugalma a hit szent vigasza mellett örökké fönn lesz tartva. Azonban valamint a földről el, úgy kívánczik ki néha az ember az igazság vezérlő karjai közül. A test folyton így ösztönöz: „Rázd le a bilincseket; tedd túl magad a parancsokon.” A világ folyton így csábít: „Mit gondolsz vele? ne légy gyáva!” Az ember eme behatások alatt, a kísértések elleni fegyvereket mellőzve, kifut a biztos révből törékeny hajójával. A tenger hullámzik, az örvény tátong, a szirtek szétzúzással

fenyegetnek, a láthatáron a vészfelhők komoran kezdenek gyülekezni, de a hajós vakmerőn dacol. Végre kitör a vihar; de a Gondviselés megkegyelmez s a hajót szerencsésen visszatereli elhagyott révébe. Tudjátok miféle viharokat értek én itt, midőn a lelki élet terén mozogok? A betegségek, fájdalmak dúló viharait, melyek keservesen marcangolják a lelket, és valamint a hajóst a vészek, úgy kényszerítik magába szállásra, óvatosságra az embert a betegségek.

„*A nehéz betegség józanná teszi a lelket*”, olvassuk Jézus Sirák Fia könyvében (31,2); „*A test betegsége a lélek egészsége; a betegség az erények műhelye*”, mondja Szent Ambrus (Serm. 74.). Menjetek csak a beteg ágyához és tapasztalni fogjátok e szavak igazságát. Kérdezd csak a betegőt, hogyan vélekedik, miképp érez a világ kincsei felől? Nagyon sok s éppen azok, kiket okos és józan gondolkozásúaknak tanultunk ösmerni, azt fogja válaszolni: „Por és hamu, semmiségek azok: de igen nagy, roppant nagy kérdés az, mi lesz belőlem, ha betegségem esetleg halálra fordul. Érzem bűnös, igen nagy bűnös vagyok; nem szereztem semmi érdemet az örök életre, annál biztosabban haladtam az örök halál felé; mi lesz velem, ha elszólít az Úr?” Ilyenkor valóban kijózanul a lélek, mint a mámoros, ha hirtelen vízzel locsolják meg az arcát. Míg a veszedelmet nem látta, kérkedett azzal szemben; de a betegség nagy emlékeztető s eszébe juttatja a betegnek a nagy „vagy-vagy”-ot; az „üdvözülni” vagy „elkárhozni” szavakat. Felemel az egyik; porig súlyt a másik. Nincs választás azután; a kocka eldőlt jobbra vagy balra. „Tegyünk tehát róla, hogy csak jóra dőlhessen, míg ez hatalmunkban áll”, mondja a beteg ember Istenhez tőrőleg.

Hogy azonban teljesen világos legyen előttünk, mi mindentől megoltalmaz a betegség.

Vegyük fontolóra még azt is, hogy a betegség ideje alatt majdnem képtelenek vagyunk vétkezni; ami adjon erőt a hosszabb betegségek békén való elviselésére. Nehéz, az igaz, a kitartás; de a nyereség is több mint bizonyos. Nem fogadnánk-e oly üzletet örömmel, mely míg biztosít bennünket arról, hogy a befektetett tőke el nem veszhethet, addig a legnagyobb valószínűség szerint a kamatok ezerszeresek lesznek?

Bizonyosan ez lelkesítette Istennek dicső szenteit is, mikor a meg-megújuló betegségeket oly szent elhatározással viselték, mik bámulatra ragadnak bennünket. „*Szenvedni vagy meghalni!*” mondotta gyakorta Szent Terézia; „*Ha szintén megölelné is engem, ő benne reményelek*”, mondotta az istenfélő Jób (13,15), mikor a reája nehezülő súlyos csapások és iszonyú betegségek közepett barátai meg akarták őt tántorítani.

Ne tartsuk tehát csapásnak a betegséget, mert látjuk, hogy az a magunkba szállásra figyelmeztet s hogy tartama alatt megoltalmaztatunk a bűntől.

2. A mellett, hogy érdemszerzők és a bűnöktől oltalmazók a betegségek, azonfelül még **a már elkövetett bűnöktől is megtisztítanak bennünket.** Ennek megvilágítására szolgáljon az a hasonlat, melyet a fizetni sem akaró adósról és annak hitelezőjéről veszek. Az adósnak lejár a határideje; fizetnie kellene, de fizetését elmulasztja. A hitelező előbb barátságosan figyelmezteti, majd megintti őt; ezután vár egy darab ideig. Ha a fizetés ekkor sem történik meg, panaszt emel az adós ellen a bíró előtt; a panasz után következik a megidézés, majd az ítélet s ha nem akar vagy nem tud ezután sem fizetni, a kényszerítés vagy börtön.

Mi is adósai vagyunk Istennek azért a temérdek jóért, mellyel elhalmoz bennünket; tartozásunkat a bűnbánat elégtételeivel, böjttel, önsanyargatással, szenvedésekkel vagy az imádság és jó cselekedetek által tartoznánk törleszteni; ezt azonban igen gyakran elhanyagolják. Helyettük éppen az ellenkezőket teszik: káromolják, újabb vétkeikkel bántalmazzák azt, akinek mindenüket köszönhetik. Előbb a szüle, a hitves, a testvér, az őszinte, az igaz barát figyelmezteti a bűnöst; majd a jók fordulnak el idegenkedéssel tőle. Később megérkezik ez vagy amazon csapás, ami gondolkodóba ejtheti a bűnöst. Egy kisebb betegség kopogtat az Istentől elfordult ember ajtaján, mely magába szállásra inti előbb; végre egy nehéz betegség köszönt be, mely addig gyúrja, puhítja, olvasztja a megrögzött bűnöst, míg végre azon verejtékkel együtt, amely elgyengült testéből kigyöngyözik, a bűnös hajlam,

a megáلتalkodás gonosz érzelmei is eltávoznak. „*Megfeddi fájdalommal az ágyban és minden csontját megfonnyasztja. Utálatossá lesz neki életében a kenyér, és lelkének az étel, mely azelőtt kívánatos volt,*” – és midőn „*Megemésztetett húsa a kínok miatt ... könyörögni fog Istennek és kegyelmes lesz neki; és örömmel látja az ő orcáját és az embernek visszaadja igazságát Körültekint az emberek között és azt fogja mondani: Bűnt tettem és bizonyára vétkeztem és nem bűnhődtem, mint méltó voltam*”, olvassuk a szenvedések elviselésére tanító Jób könyvében (33,19–20, 25–27).

Valamint a vasolvasztóban összeszedett, rozsdás, elhasznált, ócska vasat megolvasztják, miközben a sok alkalmatlan résztől, kiváltképp a maró rozsdától megtisztítják, s a vas mint szép, csillogó érc, használható alakban öntetik a különféle formákba: úgy az embert is Isten át- meg átolvasztja a betegség, a különféle lázak izzó fájdalmai alatt, míg végre megtérten kerül elő a bűnös. A beteg, igaz, jajveszékkel, kesereg, hánykolódik az ágyban, zúgolódásait már csak alig képes visszatartani; de elvégre is belátják, hogy igaz, amit Szent Ágoston mond az ilyen fájdalmakról: „*Úgy látszik, büntetés és romlás, pedig inkább orvosság.*” (Ap. Speranz. p. 41.).

Valóban orvosság. Nézzetek szét csak az életben, hányan keltek már föl megjavulva a betegágyból. Iszákos volt az egyik teljes életében, vagyona már-már a korcsmárosok és italmérők prédája lett, családja nélkülözött, kesergett, mikor egy hirtelen betegség meghozta az orvosságot, és a különben elveszettnek hitt jó útra tért, s mit bűne által azelőtt elveszített, bánata, megjavulása, becsületes, férfias munkája által azt nemsokára visszaszerzte. Bűnös viszonyt folytatott a másik évek hosszú során; ami más előtt szent volt és tisztelet tárgya, ő azt könnyelműen, vétkes szájjal gúnyolta, szidalmazta; azok voltak barátai, akik bűnét mentették; azok ellenségei, akik azt kárhoztatták, korholták; az volt az igazság, ami bűnét palástolta, legyezgette. Egy hirtelen nyavalya azonban ágyba szegezte a bűnöst; megfonnyadtak csontjai és húsa; beteljesült rajta Szent Gergely pápa mondása: „*Isten rendelése szerint történik, hogy a hosszantartó bűnös állapotot a huzamos betegség gyógyítsa ki*” (Hom. 19. in ev.). Lehet, ama vérfolyásban szenvedő asszony, ki Jézus ruháját érintvén, meggyógyult, az a bélpoklos, kit bajától megszabadított isteni Mesterünk, azok, kik Jézus, az apostolok és szentek által csodamódra felépültek nem lettek volna alkalmasok a felgyógyulásra, ha a hosszas betegség meg nem törí őket, és hívőkké nem teszi.

Ne zúgolódjunk tehát a betegségek ellen, mert azok jobbakká tesznek bennünket. Sőt én tovább megyek, és azt mondom, hogy az egész világot ez fogja majd magába szállásra indítani és azt a sok hitetlen szót, ami napjainkban mindenfelé hallható, elnémítani. Elvetik sokan manapság az Isten parancsait? Letérnek az Úr ösvényeiről? Józanul, felvilágosodottan gondolkozókká lesznek, mint mondani szokták? Szomorú, hogy most így van; de nem fog ez így lenni! el fog jönni az az idő, mikor az ilyen elveket követők nemzedékről nemzedékre érezni fogják a tivornyák és bűnös élet nyomorait s betegségükben magukba szállanak, és azt az égi tiszta tant, mely a helyes életre tanít, fogják fölkarolni. Aki ösmeri a történelmet, tudja, hogy hitetlenség és erkölcstelenség mindig volt s hogy az épp akkor kezdett szűnni, mikor már teljes diadalát lesték. Isten, az ő szentegyháza és a jók vártak türelemmel, míg végre a változás beállott.

Nagy kincs rejlik a betegségekben! Ezek azok, amik az elbukott, Istentől elpártolt embert, ha minden más eszköz hatástalan maradt, aléltságából felébresztik. „*Úgy látszik büntetés és romlás, pedig orvosság*”, ismétlem újra a nagy Szent Ágoston szavait.

Az orvosság, igaz, keserű, de hasznos; tűrjük tehát, ha nekünk is alkalmazni kell eme gyógyszert, hogy gyógyulást nyerjünk, melyre mindnyájunknak többé-kevésbé szüksége van, mert mindnyájan bűnösök és gyarlók, lelkileg betegek vagyunk.

3. Béketűrőknek kell végre lenni a betegségekben azért is, mert **ama büntetéseknek, melyeket egykor kellend bűneinkért elszenvedni, egy részét már itt e földön betegségeink által leróhatjuk.**

Szent Gergely pápa a búza kévét, a szőlőt és az olajbogyót hasonlítja az emberi lélekhez. Ha a búza kévét magára hagyják, mennyi idő kell, amíg kiperegnek belőle a drága magvak; ha a szőlőt nem taposnák szét, soká kellene várni, amíg belőle a később aranyakat érő must kicsordul; az olajbogyó sajtó nélkül csak évek hosszú során át izzadná ki azt az olajat, amelyet magában rejt. A nyomtatás azonban a kévéből a búzát, a taposás a szőlőből a mustot, a sajtó az olajbogyóból az olajat néhány perc alatt kierőszakolja; a becses részt gyorsan elválasztja az értéktelentől, a hasznavehetetlentől. A léleknek is el kell válni a bűnök feltjaitól, mint olyantól, amivel szennyezett nem mehetne be a mennyországba. A betegségek erőszakosan tisztogatják e feltokat, lakoltatják az embert, azonban gyorsan; a túlvilágon lassabban történik ez. Éppen azért int a szent férfiú türelemre bennünket a betegségek közepett. „Nagy ajándék ez a béketűrés; mert itt szenvedvén negyedóra alatt fizeti azt le az ember, mit, ha ott kell szenvednie, hónapokon s éveken keresztül se törleszt le”, mondja Szent Gergely pápa (Hom. 15. in ev.).

Midőn az Üdvözítő a jeruzsálemi csodaforrás mellett járt, melynek zsidónyelven Bethsaida volt a neve, egy embert látott ott, aki harmincnyolc év óta inaszakadt volt, s ezóta várta mindig, hogy valami könyörületos ember fel fogja őt venni és az angyal által fölzávart csodaforrásba a többi beteg előtt belebocsátja, mert egyszer-egyszer csak az nyert gyógyulást a tóban, aki az angyal megjelenése után legelőbb lépett bele. Az Üdvözítő meglátván a türelemmel várákozót, így szólította meg: „Akarsz-e meggyógyulni?” (Jn 5,6). Különösnek tűnik fel sokak előtt ez a kérdés. Harmincnyolc éve nyomorék a szerencsétlen; harmincnyolc év óta várákodik arra a szerencsés pillanatra, amidőn akad majd valaki, aki őt a tóba bocsátja; harmincnyolc év óta tűr, szenved kínos bajában, várva a szabadulást, és Jézus mégis azt kérdezi tőle: „Akarsz-e meggyógyulni?” Igen, a hús és vér, a földhöz tapadt ember így kérdez, de Szent Irén (l. 4. c. 15.) és Szent Cyrill (l. 2. c. 133), Istentől megvilágított, az ég felé sóhajtozó férfiak, más magyarázatot adnak e szavaknak.

Nagy jó az egészség; de a betegség sokszor még nagyobb, mert megmentenek az örök büntetésektől az által, hogy itt szenvedjük le azokat. Az inaszakadtra bizonyosan bünei büntetéséül bocsátotta Isten a szenvedéseket. Ezt tudva, kérdezte Jézus: „Meg akarsz-e gyógyulni?” Más szóval: „Válassz; akarsz-e még tovább szenvedni, s ez által az örök hazában read várákozó kínokat meg akarod-e rövidíteni, vagy az egészséget választod itt s a szenvedéseket amott?” –értelmezi Jézus szavait az imént említett két, szent férfiú.

Ennek tudása és átértése adott a szenteknek és vértanúknak annyi erőt a fáradsalmak és betegségek elviselésében. A vértanúk évek hosszú során senyvedtek penészes börtönökben, és mint könnyen érthető, súlyos betegségek közepett; másrésztük szembenézett a vadállatok éhségtől csattogó fogaival, a hóhér vad tekintetével. Szent Terézia, ki hosszú küzdelem után végre Jézust ellenállhatatlanul követte, egyszer betegsége közepett azért áhítózott, imádkozott, hogy szabadítsa meg Jézus szenvedéseitől. Az Úr ekként válaszolt neki: „Mindenek között azt szereti az én mennyei Atyám legjobban, aki minél nagyobb és több gyötrellemmel illetetik. Lásd, leányom, óh lásd és elmélkedjél fölötte és ismerd be, mennyire nem hasonlíthatók a te fájdalmaid az enyéimhez!” Ezen szavak hallatára Terézia annyira megrendült, hogy e pillanattól kezdve az lett a jelszava: „Szenvedni vagy meghalni!” Génuai Szent Katalin a legborzasztóbb fájdalmak közepett monda: „Harminchat éve, hogy engem, égi szeretet, megvilágosítottál; ettől kezdve semmi mást nem óhajtottam, mint kívül belül szenvedni.” Említsem-e Szent Gertrúdot, aki, midőn Jézus egyik kezében a betegséget, másikban az egészséget tartva, neki megjelent és választást engedett az egészség vagy betegség között, így felelt: „Nekem csak egy kívánságom van s ez, hogy ne az én, hanem a te akaratod legyen meg.”

Mi adott ezeknek ily erőt a kínok és fájdalmak közepett, ha nem az, hogy tekintetüket fel, az égi haza felé irányozták, és hogy azt holtuk után azonnal vagy minél hamarabb

elnyerhessék, inkább e földi életben, e siralom völgyében akarták bűneik büntetését elszenvedni.

Ne zúgolódjunk tehát a betegségek ellen; sőt fogadjuk drága ajándék gyanánt azokat, mert magunkba szállásra serkentenek és betegségünk ideje alatt majdnem képtelenek vagyunk vétkezni, érdemeket ellenben béketűrésünk által annál többet szerezhetünk; azután mert megtisztítanak a bűntől s az arra való hajlandóságoktól; végre mert ezek a szenvedések megrövidítik a másik haza szenvedéseit. És ugyan haladhatnánk-e más úton, mint a szentek szentje, az üldözött, a megcsúfolt Jézus? Fordítsátok csak tekinteteiteket arra a szent alakra, kit a törvényszék tornácában a csöcselék bántalmaz, és kit mint a tűrés példányképét állítottam szemeitek elé. Feje, homloka a tövis koronától, arca az ütlegektől, háta a testét megszagató korbácsütésektől, karjai a kötelek szorításaitól sebzettek; a fájdalom minden izmát, csontját kikereste, marcangolja. De ő némán ül; lesütött szemekkel, ölébe mélyesztett kezekkel tűr. Avagy nézz a Golgotára, a keresztre, onnan szól hozzád, aki ha legkisebb baj ér is, keservesen jajdulsz fel: „*Óh ti mindnyájan, kik átmentek az úton – a szenvedés útján – figyelmezzetek és lássátok, ha vagyon-e fájdalom, mint az én fájdalom?!*” (Jer 1,12) Kövesd a Mestert, hogy jutalmában részed lehessen! Légy béketűrő a test fájdalmai, a betegségek között s lelked dicsőülten örülni fog azon hazában, ahol „nincsen szenvedés, mert amik voltak, azok elmúltanak.”

III. A rágalmak között tanúsítandó béketűrésről

Az emberi vélemények különféle voltát semmi nem ábrázolja annyira, mint az Üdvözítő élete és legkivált szenvedése, mert ebben sorra szemlélhetjük, mily hatással van a nagy esemény egyik vagy másik mozzanata a különféle emberekre. Az a sok csoda, ami a tizenegy apostolt hívőkké tette, Júdást nem volt képes meggyőzni, mert szívében a haszonlesés férge rágott. Az Úr beszédei ezeket bilincseltek le; a farizeusok és írástudók gúnyolva hallgatták őt és cseleket vetettek eléje. Midőn a főpap termében állott, a főtanács kimondotta fölötte a halálos ítéletet; Kaifás farizeusi botrányt mutatva, megszagatta ruháit, midőn Jézus kijelenté, hogy ő az élő Istennek Fia. A nép körös-körül zajongott és halálát követelte. De míg ezek így ítélték meg Jézus tetteit, addig Péter, de kivált János tanítványok rendületlenül megállottak mellette s követték mindenüvé. A zsidók lázadónak ítélték őt, ki a római császár ellen akart pártot ütni; Pilátus, a császár helytartója őszintén bevallja, hogy nem talál semmi bűnre valót a vádolt Jézusban. Ugyanezen helytartót bámulatra ragadja Jézus fenséges alakja, emberi erőt felülmúló viselete, igyekeznék őt kimenteni a bajból; Heródes ellenben, Galilea fejedelme kineveti, eszelősnek tartja, csúfruhába öltözteti. Azon a nagy úton, mely a Golgota hegyére vezetett, egy óriási tömeg gúnyja, szidalma, átká közepett hurcolják az Urat; ezek közül különös kivétel gyanánt Szent Veronika részvétre gyullad és megtörli a halálra gyötört arcát, míg körötte annyian érzéketlenek. Midőn a kereszten függött, a hóhérok, a zsidónép s a bal lator mibe sem veszik, sőt ez utóbbi még nehéz pillanatában is gúnyolja: „*Ha te vagy a Krisztus, szabadítsd meg tenmagadat és minket is.*” A jobb lator így feddi gúnyolódo társát: „*Te sem féled az Istent, holott ugyanazon büntetés alatt vagy. És mi ugyan igazságosan, mert cselekedeteinkhez méltó díjt veszünk; de ez semmi gonoszt nem cselekedett.*” (Lk 23,39 s köv.). Midőn Jézus kileheli lelkét s a nap elsötétül, a föld megrendül, a sírok megnyílnak, a templom kárpitja ketté reped, a nép egy része mellét veri, a római százados bámulva kiált fel: „*Valóban, ez Isten Fia volt,*” sokak szíve nehéz sejtelemmel telik meg; addig a zsidó főpapok, a csöcselék kegyetlenebb része megátalkodva halad tovább.

Milyen zürzavar! A legragyogóbb igazságot csúfosan tapossa el egyik rész, a másik nem mer annak nyílt pártolójává szegődni, a harmadik bevallja nézetét, de erőtlen arra, hogy annak érvényt szerezzen.

Szenvedő Jézusunk! Isteni Mesterünk! Béketűrésünk magasztos példaképe! hányszor jutunk mi is a te sorsodra, midőn legjobb, legigazabb, legszívből fakadtabb szavainkat, cselekedeteinket félre magyarázzák. Azt gondoltuk megértene; s úgy találjuk, hogy „Feszítsd meg”-et kiáltanak reánk. Mit tegyek; elnémuljak; tétlen nézzem a világ folyását? – ekként töpreng, kesereg sokszor az ember, mikor jó szándékait rosszra értelmezik.

Ne csüggedj, K. E.! Ott tündöklük a példa előtted Jézusban; meríts erőt az ő viselkedéséből és mások rágalmait, rosszakaratú ítéleteit fordítsd érdemeid gyarapítására. Légy béketűrő ezekkel szemben is, követve Mestered, mint erre a kísértések és betegségek közepett már fölhívtalak. Tekintsd e rágalmakat úgy

- 1. mint melyek Isten rendeletéből vagy engedelmeiből érnek;**
- 2. mint melyek javulásodra, az erény útján való elhaladásodra szolgálnak;**
- 3. végre légy nyugton felőlük, mert mit az emberi rossz akarat elvesz tőled, azt az isteni jószág és irgalom bőven pótolni fogja.**

Ezen pontok bővebb kifejtése fogja mai szent elmélkedésünk tárgyát képezni.

* * *

Isten akarata nélkül még hajunk szála sem görbül meg; ösmeri mindenki ezt az igazságot. Ennélfogva bármi történjék velünk, legjobb azt úgy tekinteni, mint az Úr akaratát. Akik az első elmélkedést jól átértették, emlékezhetnek reá, hogy a kísértéseket is Isten akaratának kifolyása gyanánt tüntettem fel; ugyanazt mondom ma a rágalmakkal, kisebbitésekkel szemben is. Mert Isten akarta, viseljük el békén azokat, mert Isten nekünk rosszat nem akar. Hallgassuk meg Szent Cypriánt, aki így int: „*A béketűrés azon erény, mely a méltatlanságokkal és rágalmakkal szemben szelídekké teszen.*” (De bon. pat. s 3.). „*Tanuljatok tőlem,*” mondja Jézus, „*mert szelíd és alázatos szívű vagyok.*” A szelídség anyja pedig a béketűrés.

Nehéz elviselni, az igaz, mikor rosszat mond rólunk a hazug, áskálódó ember, s azt se mondom, hogy védelmünkre föl ne hozzunk minden keresztényhez illő, megengedett eszközt: de ha ezek nem használnának, ne zúgolódjunk, ne csüggedjünk, ne keseregjünk, mert amint a kísértések, a rágalmak is azért vannak megengedve Istentől, hogy bennünket megpróbáljanak, érdemeinket gyarapítsák.

Midőn a jámbor Dávid király ellen tulajdon fia, Absolon, pártot ütött, a gonosz fiúnak egyik pártosa Szemei, midőn Dávid elmenekült körmei közül, ezeket az átkokat, rágalmakat szórta az egészen ártatlan király után: „*Eredj ki, eredj ki vérszopó férfitű és Beliál embere. Megtorolta rajtad az Úr Saul háza minden véréét.*” 2Sam 16,7–8. Midőn ezen aljas rágalmakat meghallotta Dávid egyik hű katonája, Abizai, többet magával meg akarta támadni a lázadót; de a szelíd lelkű Dávid király így intette béketűrésre az érte kardot rántani készülő bajnokot. „*Az Úr parancsolta neki, hogy Dávidot átkozza.*” (I. h. 10. v.) „Íme, mondja egy kitűnő szentírás értelmező (Corn. a Lap.), Szemei szidalmait Isten akarata kifolyásának vette.” Itt a példa, K. H., hogyan kell békén viselni a rágalmakat. Mondjuk mi is midőn méltatlan szavakkal illetnek, bennünket gyanúsítanak: „Megparancsolta az Úr, hogy káromoljanak, rágalmazzanak engem.”

Álljon azonban itt egy másik példa is, melyre a szentek szentje, Jézus tanított szenvedése előestéjén a Getszemáni kertben. Midőn a katonák Jézust körülfozták, hogy rabul ejtsék és megkötözzék, az egyik tanítvány, Péter, kardot rántott, s azon katonának, ki először nyúlt Jézushoz, levágta a fülét. Az Üdvözítő nemcsak hogy meggyógyította a főpap szolgáját, hanem feddőleg intette Pétert is béketűrésre, s a többek között ezeket mondta: „*A poharat, melyet nekem Atyám adott, ne igyam-e meg?*” (Jn 18).

Értelek isteni Megváltóm! Te mennyei Atyád akarata gyanánt vetted, hogy téged az ártatlanok ártatlanját bántalmaznak, s ez akaraton megnyugodva még a védelmet sem

fogadtad el, hanem hősi lélekkel, béketűréssel, mint a „levágásra hurcolt bárány” akartad elviselni a méltatlanságokat.

Utánozzuk a Mestert K. H.! Ne torzsalkodjunk a bántalmak miatt! Tekintsük a bántalmazót az Úr eszköze gyanánt, ki azért bánt bennünket, mert Isten megengedte neki. Fordítsuk el szemünket a sérelemről, a sértőről; a főokot, Isten szent rendelését, akaratát lebegtessük magunk előtt, ki azért engedte meg befeketítésünket, hogy erényeink annál szebben gyarapodhassanak, mert, mint Jusztiniáni Szent Lőrinc mondja egy gyönyörű hasonlatban: „*Valamint minél jobban szítják a tüzet, annál jobban lobog: akként az erény is, ha csak nem gyakorolják, ellankad, de ha ingerlik, növekedni fog.*” (De cast Con. c. 6.).

„Hogyan törhetném el,” mondják azonban sokan szavaimra, „hogymás bántalmaznak engem, mikor látom, mily rosszak, gonoszak ők; meglátják az én szememben a szálkát, a magukéban nem veszik észre a gerendát sem. Söpörjön kiki a maga háza előtt.” Igaza van az ilyennek; söpörjön kiki a maga háza előtt, s épp az ilyen békétlenkedő is. Kinek-kinek saját tetteiért kell számolni s az így gondolkozó is bizonyosan számolni fog érte, hogy a rágalmakkal szemközt minden eszközt megragadott, hogy bosszút állhasson. Isten eszköze a rágalmazó K. E. Isten megengedte neki, hogy téged rágalmazzon, mert: „*Minden rossz vagy azért él, hogy megjavuljon, vagy azért, hogy általa jó gyakoroltassék,*” mint Szent Ágoston mondja (Ps. 5,4). A rágalmazó által jót, a mi béketűrésünket akarja Isten gyakorolni, hogy ezért bennünket megjutalmazhasson.

2. Vizsgáljuk azonban bővebben is a rágalom és kisebbités természetét, s lássuk be, hogy az reánk nézve inkább jótétemény, mint bántalom. Vagy igaz az, amit reánk mondanak, vagy nem az. Ha nem igazak, azért becsüljük meg azokat, mert éberekké tesznek bennünket, s a vétkezéstől megtalmoznak. Mikor ugyanis csak a jó barátok veszik körül az embert, nagyon hamar letér azoknak gyöngédsége, jó akarata és dicsérete közben az igazság útjáról; azt képzelettel, mindent jól tesz, pedig tulajdonképpen csak szemet hunynak hibái előtt. Az ellenség azonban kikeresi hibáinkat, azokat szűnyogból elefánttá fújja, újakat költ a meglevőkhöz; mindezek eszünkbe juttatják, hogy könnyen eleshetünk, vétkezhetünk, azért tehát éberek legyünk. „*Többet használnak az ellenség bántalmait, mint a barátok hízelkedései,*” mondja Aranyszájú Szent János. Egy jámbor szerzetes annál jobban simult azokhoz, akik rágalmazták és kisebbitették őt, minél kíméletlenebbek voltak a méltatlanságok. Midőn kérdezték, miért teszi ezt, ekképp felelt: „Ezek azok, akik alkalmat nyújtanak nekünk a tökéletességre; akik azonban magasztalnak bennünket, rászednek és megzavarják lábaink irányát.” Ugyanígy gondolkozott Szent Terézia is, ki, midőn mondták neki, mennyire rágalmazzák és megszólják őt némelyek, így felelt: „Hátha még minden hibámat ismernék, akkor mit nem tennének!”

De nem csupán ébren tartanak a megszólások és rágalmak, hanem azokat türelemmel viselvén, éppen az *ellenség rossz akaratát fordítjuk hasznunkra*, mert tűrőké lévén a mennyeknek országa, folytonos érdemeket szerzünk arra, s éppen a rossz akarók közvetítésével. Mennyi és mily példákat tudnék én erre fölhozni a szentek életéből, kik midőn egy-egy méltatlanságot elviseltek, mennyei koronájukat egy új sugárral gazdagították. Felhozzam-e Szent Erzsébetet, magyar honunk ezen egyik ragyogó csillagát? Említsem-e Szent Makáriust? Elmondjam-e, hogy az előbbi, mint fejedelemnő, leereszkedett a kunyhókhoz s a többek között egy szegény, koldus asszonyt különösen jóságával halmozott el. Midőn a szánt asszonynak elhalt fejedelmi férje, a rokonok őt elkergették abból a várból, melyben lakott, s kitüntetéssel halmozták azokat el, kik a szent nőnek bosszúságot okoztak. Szent Erzsébet menekülni volt kénytelen. Útja éppen egy patakon ment keresztül, melyen híd helyett kövek voltak átrakva. Amint egyik kőről a másikra lépett, szemközt jött reá ugyanazon úton az a koldus asszony, kit oly sokszor megsegített. Kitért talán fejedelemasszonya, jótevője, a szentség hírében álló nő elől a koldus asszony? Nem! Hanem, mikor mellette volt, e szavakkal taszította bele a patak sarába: „Takarodjál előlem, te rossz

asszony, aki nem tudta magát megbecsülni a jó módban!” Milyen sérelem, mily aljas rágalom! Mit tett erre Szent Erzsébet? Szívéből megbocsátott és imádkozott ezen vén gonoszért Istennek. Említsem-e Szent Makáriusnak a következő esetét: Egy rossz hírben álló asszony azt költötte róla, hogy őt bűnre akarja csábítani. Az egész vidék utálattal fordult el Szent Makártól, mint aki színleg alázatos, szeplőtelen, de valóságban csak képmutató farizeus. A szent férfiú megnyugodott Isten végzésén, és tűrte a megvetetést. Mi történik azonban? A gonosz asszonyt a szülési fájdalmak oly keservesen bántották, hogy ezek alatt megtörve, nyilvánosan bevallotta a rágalmat, melyet Szent Makárról költött. Nemsokára felgyógyult az asszony. A szent férfiú nemcsak bosszút nem állott rajta, sőt állandóan segítette, mennyire csak tehetette kézi munkája keretéből.

Így változtatták ezek a szentek a rágalmat az erények forrásává.

Megeshetik azonban, hogy amit a rossz nyelvek rólunk mondanak, vagy egészen vagy részben igaz. Ez esetben meg éppen nagy jótétemény az ilyen beszéd reánk nézve. Nem köszönjük-e meg, ha valaki arra figyelmeztet, hogy ruhánk, arcunk, amit nem igen látunk, szennyes? Összetörjük-e a tükröt, mert az megmutatja minden szépítgetés nélkül hogyan nézünk ki? Éppen ilyen tükör a rossz akarók beszéde, midőn hibáinkat szemünkre lobbantják. Bizony-bizony el merném mondani, hogy az olyan ember, aki megharagszik, midőn hibáit eszébe juttatják, bizonyoságot tesz önszeretetéről, önhittségéről, valamint arról is, hogy a naponkénti tökéletesedés, keresztényi élet eszében sincs. Ime egy példa miképpen lehet mások megszólásait hasznunkra fordítani. Szent Ágostonnak jámbor édesanyja, Szent Mónika, midőn már előregedett, orvosai tanácsára bort ivott ebéd és vacsora közben. Ez azonban tudtán kívül annyira hatott a szent életű asszonyra, hogy arca egy kevésse kipirult tőle s kedve is földerült. Szent Mónika mit sem tudott erről, azt gondolta, mindent jól tesz. Egy napon azonban megdorgálván cselédét, az „iszákos”-nak nevezte őt el. Ez annyira hatott reá, hogy a legnagyobb óvatossággal kerülte azután, hogy egy cseppel se igyék több bort, mint mennyi éppen egészsége fönntartására elég.

Kövessük mi is őt, ha tapasztaljuk, hogy valamelyik hibánkért az emberek megszólának.

Végre hogy inkább jótétemény, mint bántalom az emberek megszólása, rágalma és kisebbitése, abból is kitűnik, hogy ha az efféléket békével elszenvedjük, semmiféle keserűség, fájdalom nem hat reánk olyan leverőleg, és ha Isten kezéből megalázódással fogadjuk el ezeket, az ő kedvéért mindent, még a halált is elszenvedjük. Amint a folytonos munka a tenyeret, a folytonos testgyakorlat, fegyverrel való bánás a karokat s a mell izmait, a folytonos gyaloglás a lábakat edzi meg: úgy edződik meg lelkünk az emberek ócsárló nyelvei közepett. Annyira meg képes bennünket edzeni a rágalom és kisebbités közben tanúsított béketűrés, hogy még a vértanúság sem tántorít bennünket el Istenünktől. Példa reá az első keresztények magaviselete. Mi mindent reájuk nem fogtak?! Az még hogy embert imádnak, hogy az állam romlására törekednek csak kevés volt; de gyermek, emberhús evéssel, rút fajtalanóságokkal gyanúsította őket a rossz akarat. De ők mindezekkel szemben hívek maradtak szent hitükhöz, türelemmel viselvén a rágalmat. És tudjátok meddig tartott béketűrésük? Egész a máglya lángjáig, a hóhér bárdjáig, a vadállatok fogcsattogtatásáig. Beigazolva látjuk tehát Aranyszájú Szent János szavait ő rajtuk: „*Képtelent az olyan arra, hogy halálával szerezzen vértanúi dicsőséget, aki előtt a méltatlanság Isten dicsőségéért elviselhetetlen.*” (Serm. 38.) Hiszen, aki hitvány ebecskétől is megijed, miképp merne az az oroslánál szembe szállani?

Ne féljünk tehát szembe nézni azokkal a fájdalmakkal, miket nekünk a gonosz nyelvek okozhatnak. Különben is

3. Isten bőven kipótolja azt nekünk, mint beszédem elején mondtam, amit akaratán megnyugodva elviselünk. Nem hiába mondta a második isteni személy: „*Áldjátok átkozóitokat és imádkozzatok rágalmozóitokért.*” (Lk 6,28); nem hiába áldott ő, mikor oly sokan átkozták, nem hiába imádkozott ő, midőn a kereszten függött, az őt gúnyolókért.

Ismerte ő mennyei Atyjának szándékát, aki az emberek bántalmait ezerszeresen visszapótolja a béketűrőknek.

Azután meg hány és hány esetet tud a biblia, a szentek élete, az emberiség történelme s a köznapi élet fölmutatni, midőn az igazi ártatlanság végre kiderült s a rágalmazók és áskálódók megalázódva elnémultak.

Emlékezhetek egyiptomi Józsefre. Bátyjai irigykedtek reá; rossz hírét igyekeztek kelteni. Irigységük bűnre ingerelte őket s a testvérgyilkosságtól sem rettentek volna vissza, ha egy közülük higgadságra nem inti őket, s a megölés helyett József eladását nem javasolja. József Egyiptomba került; a rabszolgaság keserű kenyerét ette Putifárnál. Úgy szolgálta gazdáját, hogy a rossz akarat sem foghatott reája semmit. Putifár felesége azonban hamisul bevádolta Józsefet, hogy őt bűnre akarta csábítani. A rágalom Józsefet börtönre juttatta, hol hosszú ideig fogva volt. Végre azonban ütött a szabadság órája, s ki annyira le volt alázva, felmagasztaltatott, Egyiptom alkirályává lett. Nem Isten keze működött, az ő ártatlansága kiderítésében és béketűrése megjutalmazásában? Hogyan lehetne ebben kételkedni?

Az első remeték egyikét, Szent Paphnutiust szentsége miatt egyik társa igen gyűlölte. Egy alkalommal egy könyvet lopott el egy másik remetétől s azt Szent Paphnutius szobácskájába csempészte be. Mikor a lopásnak a híre elterjedt a remeték között, főnökük, Szent Izidor, rögtön kutatást rendelt el, s a könyvet természetesen Szent Paphnutius cellájában találták meg. A szent férfiú elnémult s Isten akaratán megnyugodva, türelemmel viselte ezt a nehéz megpróbáltatást; mert hisz tolvajlása majdnem mindenki előtt kétségtelennek látszott. A gyűlölködő azonban, ki acsarkodása által az ártatlant befeketítette, igen nagy beteg, nyavalyatorós lett. Hiába való volt minden orvosság; végre bevallotta bűnét rendtársai előtt s kérte őket, hívják elő Szent Paphnutiust és tegye az reá kezeit. Mindez megtörténvén, keserves bajából szerencsésen kiszabadult. A szent férfiú dicsősége pedig az Úr s az emberek előtt megkétszereződött hősi béketűrése következtében.

Így deríti ki Isten az ártatlanságot s így magasztalja fel igen sokszor a megalázottat! Emlékeztek csak vissza saját életetekre, a köröttek végbement dolgokra is, – és bizonyosan akadni fogtok oly esetekre, midőn az ártatlanság végre kiderült és jutalmazva lett.

De végre mondjátok, kell-e ragyogóbb példa Mesterünk, Jézusunk életénél? Mi mindennel nem vádolja a kaján irigység. „Káromkodik!”, mondja Annás főpap arról, aki éjeket töltött imában, s minden szava csak az Úr tiszteletét zengette. „Magát királlyá teszi!”, vádolták őt a zsidók Pilátus előtt, ki pedig annyiszor ismételte magáról, hogy: „Az én országom nem e világból való”. „Fölforgatja törvényeinket,” zúgnak ellene a zsidópapok, aki pedig bizonyosságot tett, hogy nem a törvény megszüntetése, hanem annak betöltése végett jött a világra. Hasztalan annyi csoda, oly sok szeretet, oly szeplőtelen élet, melynek tudatában így kérdezte Jézus egykor üldözőit: „*Ki fedd meg engem közületek a bűnről?*” A rágalom, a kisebbités áldozatul kívánta őt; a hullám összecsapott feje fölött; a tanítványok megrendülve szaladtak széjjel; s az üldözött magában maradt. Isten azonban nem hagyta el Fiát. Már halálakor rendkívüli jelek mutatkoztak; harmad napra dicsőségesen föltámadt, mennyei fényesség között az égbe vétetett, végre pedig, mint Szent Pál mondja: „*Dicsőséggel és tisztességgel koronáztatott meg,*” „*a Fölség jobbján ül a magasságban.*” (Zsid 2,9 s. k.).

Vegyük föl tehát keresztünket, és kövessük Mesterünket, Jézust, ki a türelemre hív föl bennünket annyi rágalom, kisebbités közepett is. Hiszen láttuk a mai szent elmélkedés folyamán, hogy Isten engedelmeiből, javulásunkra, az erények útján való előhaladásunkra bánt bennünket az emberek rossz nyelvűsége, s hogy Isten ezeket bőven kipótolja, ha szent akaratán megnyugodva békén viseljük a bántalmakat. Tegyük fogadást e szent órában, hogy ha nem többet, legalább azt a legelső méltatlanságot, rágalmat, kisebbitést fogjuk békén elviselni, mellyel legelőször illetni fognak. Hozzuk ezt ajándékuul Jézusunknak, ki, emlékezhetek hogyan viselt ezerannyit néma türelemmel a főpap tanácsában. Ő megadja

nekünk a kegyelmet, ha az első áldozatot meghoztuk, a többiek béketűréssel való elviselésére is; de megadja azt a mennyországot is, melyet kiváltképp a béketűrők számára ígért meg.

IV. A különféle veszteségek között tanúsítandó béketűrésről

A nagyheti szertartások között egy olyan fordul elő, mely azok előtt, kik annak titokzatos megfejtését nem értik, igen különösnek tűnhetnek fel. A nagyszerdai délutántól kezdve ugyanis három nap délutánján egy háromszögletű gyertyatartó van fölállítva a szentélyben; ezen a gyertyatartón több sárga és egy fehér gyertya ég. A sárga gyertyákat egyenként eloltogatják, midőn Jeremiás siralmaiból egy-egy részt elénekelték. A legutoljára megmaradt fehér gyertyát végre elviszik az oltár háta mögé, s darab ideig ott tartva, ismét visszahozzák. Mit jelentenek a gyertyák s mit jelent azok egyenkénti eloltogatása; mit a fehér gyertya s annak az oltár mögé való elvitele s onnan való visszahozása? A fehér gyertya Jézust, a sárgák az apostolokat jelképezik. Midőn Jézus szenvedni kezdett, a tanítványok elfutottak mellőle; úgy aludt ki szeretetük és ragaszkodásuk a Mester iránt, mint a gyertya lángjai. Előbb az áruló tűnt el az utolsó vacsora végével, azután a Getszemáni kertben hagyják el őt többi apostolai. Péter és János még követi a főpap tornácába, de az előbbi háromszor tagadja meg a Mestert; midőn pedig Jézust elővezették az éjjeli tanácskozásból s Péterre tekintett, az apostol könnyek között futott el a Megváltó mellől, és bár Jézusé volt már egészen, még se mert érdekében nyíltan föllépni; Szent János fölkiései ugyan Jézust a megfeszítettés helyére, szemtanúja a világot megváltó áldozat bemutatásának, de a nagy esemény után ő is elrejtőzik, az apostolok híján két távolabbi tanítványnak kellett vállalkozni a szent test eltakarítására. Az Úr egészen magára maradt; azt hitte mindenki, örökre, pedig csak szunnyadt abban a sírban, melybe tétetett, mert harmadnapra föltámadt, s ettől kezdve nemcsak régi hívei állottak mellé, de követőinek száma évről évre sokasodott. A fehér gyertyának néhány pillanatra való elrejtése, Jézus eltűnését, majd annak előhozatala Jézus feltámadását jelképezi.

Milyen változás! Hol az a nép, mely a pusztában köréje sereglett s melyet szavával lelkileg, az őt kenyérrel és két halacszkával testileg tartott jól? Hol van Lázár, a naimi ifjú, a jerikói vak, a bélpoklos, a meggyógyított asszony; hol Jairus, kinek leányát Jézus támasztotta föl; hol a kafarnaumi százados, kinek beteg szolgáját gyógyította meg? Hol vannak a jeruzsálemi ujjongó, hozsannázó emberek? Hol van Péter, aki nemrég mondotta azt, hogy ha mindnyájan elhagyják is Jézust, ő mellette marad?

Mint a jótékony fa, mely leveleket nevelt az ágain fakadó rügyekből, mosolygó, zamatos gyümölcsös érlelte a gallyain megfogamzott ízetlen bogyót, ha eljön az ősz s annak viharjai, magára marad s nem védi senki sem: úgy hagyták el az Isten Fiát is mindazok, akik őt segíthették volna, s kik ha védelmére kelnek az ártatlannak, ha nem is a haláltól, de legalább a meggyaláztatástól megmenthették volna őt.

Hányszor jutunk K. H., mi is ilyen sorsra! Hányszor fosztatunk meg istápjainktól; az atya, az anya gyermekétől, a fiú szüleitől, a leány a nélkülözhetetlen anyai karoktól, a rokon rokontól, a jó barát jó baráttól. Mily örömmel voltunk eltelve sokszor, ha elgondoltuk, hogy nem állunk egyedül, mert vannak, akik rajtunk csüggenek és bajainkban segedelmünkre lehetnek. Az atya önérzettel tekintett jól nevelt, becsülettudó fiára, ki mellett csendes, boldog öregséget, a halál tusában hű gondviselőt remélt; az anya szíve örömtől dagadt, midőn viruló leányára gondolt, s elképzelte, mily nyugodtan fogja annak ápolása mellett a nehéz aggság éveit viselni. A fiú és leány nyugodtan örült a gondtalan fiatalság napjainak, tudva azt, hogy élete, ébrenléte és álma fölött, otthon és távol a szülők gondos szeme örökdi. A barát, rokon, örült barátjának és rokonának, s aggodalom nélkül nézte a jövőt, mert, úgy érezte, van aki segedelmére siessen, ha baj éri.

De mi történik váratlanul?! Beköszönt az irgalmatlan kaszás, s a féltett kincs, az apának fia, az anyának leánya, a gyermek hű szülője, a jó barát, hű rokon a térítőre, majd az örök lakásba, majd a sírba kerül, s a nehéz hantok mélyen eltemetik a leszakított, kettétört reményvirágokat.

Még ez nem minden, ami érhet! Megmaradt talán még a hajlék felettünk s e hajlék körül a gyarapodó gazdaság, mely biztosítja jövőnk életünket, vagy megmaradt munkás két karunk, mellyel kenyerünket megkereshetjük.

Ez is elrabolatik tőlünk s úgy maradunk, mint a leveleitől, gyümölcseitől, ágaitól megfosztott fa.

El ne keseredjél K. E., midőn a sújtó isteni kar nagyobb erővel csap föléd, se kétségbe ne essél, – mert míg ezt nem teszed, Istenhez kapcsolva maradsz s ő nem feledkezik meg rólad. Viseld béketűréssel keresztedet, meggondolva:

- 1. hogy az vette el istápjaidat, aki adta;**
 - 2. hogy az elhunytakon nincs mit szomorkodni, s a földi javak inkább tehernek, mint kincsnek mondhatók;**
 - 3. végre, hogy ugyanaz, aki megszorított, ti. Isten, meg is vigasztal.**
- Ezek fogják a mostani elmélkedés tárgyát képezni.

* * *

1. Jézushoz egyszer egy fiatal ember járult, aki így szólította meg őt: „*Jó Mester, mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerjem?*” Az Úr ekképpen válaszolt neki: „*Miért mondasz engem jónak. Senki sem jó, csak egy, az Isten.*” Hányszor emlegetjük a közbeszédben is a „jó Istent.” „Majd megsegít a jó Isten!” „Áldjon meg a jó Isten!” „Én édes jó Istenem!” ilyen és ehhez hasonló szavak, hányszor nem törnek ajakunkra. És méltán, mert az, aki a világot megteremté, „*mindent kellemesen rendezett el.*” (Bölcs 8,3) A mennyei seregek, a magas égbolt és ezek tündöklő csillagai, az égen ragyogó nap, a munkára, serénységre hívó nappal, az álomra, pihenésre intő éj, a derült ég s a tornyosuló felhők, a langyos szellő s a villámot, hajtó fergeteg, a bogár zizegése s a dübörgő fellegek, mind az ő jóságát hirdetik, mert ok nélkül semmit nem teremtett. Hátha elgondoljuk, hogy az útszélen alig észrevett füvecskének, a pázsit között futkározó bogárkának, az erdők, ligetek madarának, a rengeteg félénk vadjainak s a naptól égő puszták oroszlánának, a kunyhó alázatos, buzgó szegényének, s a paloták urának megadja a mindennapi eleséget, nem kell-e felkiáltanunk: valóban jó, mindenek fölött való jó a mi Istenünk, ki „betölt minden éltőt áldásával.”

Minden Istené tehát, még az is, amit állapotunkról megfélekezve magunkénak mondunk. Istené az áldás, Istené a csapás. Isten adta a gyermeknek a szülőket, Isten meg, hogy jó barátok környékezzenek, Isten adja, örvendeztette meg a szülőket gyermekekkel. Isten enged ellenségeket, hogy ébren tartsanak. Isten áldja meg kezeink munkáját, az ad vagyónunknak gyarapodást, az ajándékozza meg az egyiket széles birtokokkal, míg a másiknak házacskája számára is alig enged helyet. Isten az Úr, a birtokos; az ember a szolga, a sáfár, ki számolni tartozik. Akkor veszi tehát számon az Úr a reánk bízottakat, mikor akarja, s tetszése szerint hagyja azokat birtokunkban egy évig, vagy egy hosszú életen át.

Ha tehát ennyire esedékes minden az ember kezében, valóban csodálni lehet, miért az a túlságos ragaszkodás a föld javaihoz. A villám a teljesen tiszta égből is alácsaphat s mindent felemészthet. Az ifjú és öreg, „gyöngye és erős, erőtlen és a hős, elhull egyaránt”, ha az Úr úgy akarja. Ne zokogj tehát és ne zúgolódjál, szüle, gyermeked holt teste fölött, még ha egyetlen s mindennél jobban szeretett volt is. Mondd az istenfélő Jobbal, ki tíz felnőtt gyermekét temette el: „*Amint az Úrnak tetszett, úgy lőn*”, (1,21). Töröld le árva te is könnyeidet, melyet szülőd, gyámolód koporsójára hullatsz, mert az fosztott meg tőle, ki vele megajándékozott.

Búsuló özvegy, ne pergesd könnyeidet férjed porladó csontjai felett, hanem utánozd Szent Erzsébetet, kinek midőn férje halálát tudtára adták, így szólott: „*Tudod, Uram, mily kedves volt férjem jelenléte nekem; de mert neked úgy tetszett, hogy őt elszólítsd; annyira megnyugszom akaratomon, hogy ha hatalmamban volna őt egy hajszállal visszainteni, nem tenném, ha ezáltal akaratom ellen cselekedném.*” Mindnyájan, kik akár egy most fejlődő bimbó, virágszál elhunytát siratják, akár egy istenfélő, jótékony ember halála fölött óhajtoznak, emlékezzenek meg Szent Jeromos ezen szavairól: „*Jó az Isten; amit a jó cselekszik, annak okvetlen jónak kell lennie. Özvegyé lesz valaki? sajnálom, hogy úgy történt; de mert Istennek úgy tetszett, békén viselem. Elrabolta az egyetlen fiút a halál? ez ugyan szomorú; de megnyugtató az, hogy az vette el, aki adta.*” (In ep. ad Paul.)

Mivel azonban nemcsak kedveseink, hanem birtokunk felett is rendelkezik az Úr, ne keseregjünk, ha egy véletlen csapás halomra dönti terveinket, melyek sikerültét már örömmel vártuk. Hányszor, de hányszor csordítja a könnyet szemünkből valami véletlen, mely megtakargatott tőkénket, gyarapodó vagyonunkat, sőt talán éppen most kijavított, berendezett hajlékunkat, megszerzett jószágunkat teszi tönkre. Azt véltük, biztosítottuk életünket; pedig egy nem várt esemény meggyőz bennünket róla, hogy minden csak hiúság, pára, felhő, melyet egy fuvallat is elsodor. Ne zúgolódjunk, ne keseregjünk; mondjuk inkább a jámbor Tóbiással: „*Igaz vagy, Uram, és minden ítéleteid igazak, és minden utad irgalom, igazság és ítélet.*” (3,2).

Megható példát mutatott nekünk Szent Remigius püspök arra, miként kell a földi javak elvesztését békén tűrni. Ő ugyanis bizonyos jelekből észre vevén, hogy a vidéket nagy aszály fogja tönkre tenni, mely a föld népét nagyon súlytani fogja, minden pénzét gabonába fektette, hogy azt felgyűjtve, alkalomadtán a gondjaira bízott nyáját az éhenhalástól megmentse. Hatalmas magtárat töltetett meg élelmiszerral. A kapzsiság azonban nem jó szemmel nézte ezt s titokban érlelte a rettenetes bosszút. Egy napon tudtára adják a szent püspöknek, hogy takarékmagtára lángokban áll. El lehet képzelni a megdöbbenést, mely ennek hallatára erőt vett rajta. Hát még azt a fájdalmat ki volna képes szavakba foglalni, midőn a szegényeknek szánt, gonddal gyűjtött élelmet a lángok között emészteni látta. Midőn a tűzhöz érkezett, elfojtotta mély keservét, s leszállva lováról, a tűz közelébe ment s derült arccal majdnem mosolyogva monda: „Mindig jó a tűzhely,” miközben a csípős éjben megfázott kezeit melengette a tűznél. Óh milyen igazán érezhette ezen szent férfiú a Miatyánk ezen szavait: „*Legyen meg a te akaratod.*”

2. Viseljük másodszer békével kedveseink elhunytát azért is, mert **felettük nincs mit szomorkodni, s a földi javakban szenvedett kárt azért, mert azokon nincs mit sajnálni.**

Igaz, hogy ha a fáról a gallyat lemetszik, soká viseli a sebet, sőt ha egyetlen levél leesik róla, még annak helyén is seb támad, mely nem forrad be azonnal; éppen így az emberi szív is nagyon soká forrja be azt a sebet, melyet rajta a halál kaszája az által, hogy kedvesét elragadta, ütött. Nagyon természetes tehát, hogy fájdalom töltse el szívünket a koporsó mellett, s ennek könny és szomorúság által adjunk kifejezést. Mindazáltal figyeljük csak meg, mit mond Jézus Sirák Fia könyve: „*Kevéssé sirasd a halottat, mert elnyugodott*” (22,11). Nem mondja, hogy ne sirassuk halottunkat, hanem csak, hogy „*kevéssé sirassuk,*” mert a halott „*elnyugodott.*”

Képzeld csak magad, K. E. háborgó tengeren, midőn hajódat iszonyúan fenyegeti a szélvész, s képzeld utána a szerencsés menekülést, midőn a felhők eloszoltak, a tenger lesimult, az ég dörgése megszűnt; vagy képzeld el, hogy több napos szélvihar zúg, mely kedvetlenné, komorrá teszen, s képzeld utána azt a csendet, mely a szél elmúltával körülvesz, azt a békét, nyugalmat, mely ilyenkor földeríti szívedet: ilyen nyugalom osztályrésze az elköltözöttnek. Az ő hajója kifutott az élet háborgó tengeréről, az ő lelke menekült az élet viharai elől; „*elnyugodott.*” Azok a mozdulatlan ajakak, lecsukott szemek, viaszsárga tagok nem zaklattatnak többet, elnyugodtak. Úgy néz ki a halott a ravatalon, mintha hosszú

gyötrelmek után föllélegzett volna s mostmár nem volna mitől rettegnie. Mondjátok csak, mi az oka ennek? Én Szent Ambrus szavaiban keresem a megfejtést, ki azt mondja: „*Mi más a halál, mint a bűnök temetése s az erények feltámadása?*” (De bon. mort.). Szinte előttem van, hogyan derül fel a haldokló lelke, midőn a romlandó porhüvelytől s a folyton rosszra hajló testtől elválík; a siralom völgyétől, ezen oly sok bűnre ingerlő földtől elszakadni készül, s meghasadni látja maga előtt azt a boldog hazát, melyet Isten az őt szeretőknek ígért meg. „Vége van a küzdelemnek, többé nem vétkezhetek; erényeim gyümölcsét élvezhetem nemsokára. Isten ítélni fog felettem, de nem rettegek ítéletétől, mert ő irgalmas. Egy kevés idő még a tisztítóhelyen s azután az angyalok társasága nyílik meg előttem!” Ilyes érzelmek tölthetik el a földről elkészülő lelket. „*Ki volna képes a te boldogságod nagy voltát elképzelni?! Mert a rossz halál nem osztályrésze a kereszténynek,*” mondja Szent Ágoston (t. 9. l. 1. de visit infir. c. 6.).

Milyen ellentét! A halott nyugodtan szendereg; a körötte levők kebelét dúló fájdalom, gyötrelmes kínok marcangolják! „*Ne sírjatok én rajtam, ... hanem sírjatok magatokon és fiaitokon,*” így válaszolhatna ő Jézussal, ha ajkait földi szózatra még egyszer megnyithatná. Ezt mondaná a csecsemő, ezt az angyaltiszta lelkű ártatlanság, ezt a jó keresztény, ezt még a lanyha is, sőt, merném mondani, az utolsó pillanatában magába szállott bűnös is. „*Mert a rossz halál nem osztályrésze a kereszténynek,*” ismétlem újra Szent Ágoston szavait. Nincs miért aggódni fölöttük; mondjátok inkább az elhunytakat szerencsésnek, üdvözültnek, elnyugodottnak, boldogultnak, mert azok olyan hazába jutottak, hol „*Letöröl Isten minden könnyhullatást semeikről; és hálál többé nem leszen, sem bánat sem jajgatás, sem fájdalom nem lesz többé; mert az előbbieket elmúltak,*” mint a Jelentések Könyvében olvassuk (21,4).

Ne legyünk önzők kedveseink sírjánál; ne kívánjuk, hogy ők visszajöjjenek közénk szenvedni.

Midőn Jézus fönn függött a magas keresztfán, a Szent Szűz reá függesztett szemekkel, mint egy szobor, úgy nézte végig a haláltusát. Nem zokogott, nem jajveszékelt, nem roskadozott, bár a fájdalmak töre hétszer verte már át anyai szívét, hanem megnyugodott és elfojtotta keserveit. Tudta, hogy szent Fiának keresztül kell esni ezen a fájdalomon; de azt is tudta, hová fog az menni, ki a mennyből szállott alá. Ha mi is tudjuk mi sors vár kedveseinkre, miért ne viselnők békén a veszteséget?

Ne engedjük azonban át magunkat a bűnnek akkor sem, ha vagyonunkban ért bennünket veszteség, mert az csak füst és pára, amit a világ adhat. „*Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket, melyeket a rozsdá és moly megemész,*” mondta Jézus, megmutatva mire kell becsülnünk e világ javait. Egyiknek sokat, másoknak keveset adott az Úr; el fog jöni az idő, mikor így fog szólani: „*Adj számot sáfárságodról!*” Adj számot te gazdag, mit csináltál a széles uradalmakkal: adj számot te koldus, hogyan éltél azzal a talpalatnyi földdel, melyet kunyhód számára átengedtem; adjatok számot úr és szolga, szegény és gazdag, tudós és tudatlan, mert „*kinek-kinek megfizetek cselekedetei szerint,*” s egyiket az örök életre, másikat az örök tűzre juttatom. Ismerjük be, óh ismerjük be Salamonnal, ki a királyi trónon, környezve nagyszámú szolgálóktól és katonáktól, arany és gyémánt ragyogása közt mondta el: „*Hiúságok hiúsága és minden csak hiúság.*”

Ha pedig csak hiúság, miért keseregjünk elvesztése fölött? Jó az Isten; táplálja a hollókat s a mezők madarait és liliomait, rólunk s a hozzánk tartozókról sem fog megfélekedezni, ha szorgalmas igyekezetünket kitartó imádságunk fogja megelőzni és nyomon kísérni.

3. Valóban nem fog megfélekedezni: **mert az Úr, ki megszorított bennünket, meg is vigasztal.**

Mint a kertész levagdálja a fák hajtásait, nemcsak, sőt igen gyakran tövén metszi ketté azt a sarjadó fácskát, mely már-már gyümölcsöt is termett, de mindezt csak azért, hogy annál nemesebben hajthasson s a levágott törzs helyére zamatos gyümölcsöt ígérő gallyat oltthasson: úgy Isten is családunk hol egyik tagját, hol egy jó emberünket szólítja el

mellőlünk, hol meg anyagi csapást bocsát reánk, de csak azért, hogy bennünket annál szabadabbakká tegyen, szolgálatára annál alkalmasabbak lehessünk. Eljön az óra, sokszor már ez életben, midőn a veszteség sokszorosán kipótoltatik.

Ennek a tudata buzdította Szent Melániát arra a hősi béketűrésre, melyet csak bámulni lehet. Térítőn feküdt ugyanis e szent asszony férje; a kedves halott még ki sem hült, máris egyik fölserdült fia halálát tudatták vele; még mindkettő temetetlen volt, midőn másik nagy fia is kilehelte lelkét. A keresztény hitves, a hős lelkű anya nem jajveszékelt, hanem a kereszt aljához omolva, azt karjaival kebléhez szorította, és miközben a keresztben függőre emelte szemeit, így szólt: „*Jobban foglak ezután majd szolgálni, Uram, téged, mert nagy tehertől szabadítottál meg.*”

Szolgált Istennek és jutalma a mennyei szentek koronája lett.

Ki ne emlékeznék Jóbra, a béketűrés örök szép alakjára? Isten megáldotta népes családdal; gyermekei már mind felnőttek és segedelmére voltak; terjedelmes legelőin kövér nyájak és gulyák legeltek. Nem volt boldogabb az emberek szemében nálánál. Egy alkalommal, az ellenséges törzsek ökrein és szamarain ütve, elhajtották azokat; ezzel egyidejűleg váratlanul lecsapott a villám abba a karámba, melybe juhait terelve voltak s hét ezerre menő juhait odaégték. Fiai egy családi ünnepély alkalmával együtt étkeztek, s a reájuk beszakadt fedél mind agyon ütötte, akik alatta voltak. Jób szent béketűréssel fogadta ezeket a csapásokat „*Az Úr adta, az Úr elvette; – legyen áldott az Úr neve,*” vigasztalta magát. Türelmét, rendületlenségét megjutalmazta az Isten, mert vagyónát, családját megsokszorozva újra visszaadta neki.

Avagy nem tanít-e bennünket ugyannerre a mi szenvedő Jézusunk példája is? Emlékezhettek reá, hogyan maradoztak el mellőle tanítványai éppen a legválságosabb pillanatban; mint maradt magára; mint vállalkozott mások híján két távolabbi tanítvány az ő eltemetésére. Nem volt remény halála napján, hogy valaha neki követői lehetnének. Azonban, csodálat, föltámadása után ismét kezdtek sűrögni-forogni az apostolok; midőn a Szentlélek eljött, lelkesedés szállta meg őket, és Jézus, ki a szenvedés nagy napjaiban védtelen maradt, azok által lett hirdelve, dicsőítve, kik őt elhagyták. Akkor csak tizenketten lettek hűtlenek hozzá, most meg ezerszerezve imádják a megfeszítettet; teljesedve látjuk Jézus szavait, kinek tiszteletére az Úr „*a kövekből is Ábrahám fiait támaszt.*” Tizenkettő helyett később tizenkét ezret, majd százezreket, milliókat, majd százmilliókat adott a mennyei Atya az ő védelmére és dicsőítésére.

Ekként vigasztalhat meg bennünket is Istenünk, kik kedveseink vagy javaink elvesztése fölött kesergünk. „Istennek semmi sem lehetetlen.” Viseljük tehát a csapásokat békén, mert hisz az veszi el tőlünk azokat, kik vagy mik előttünk kedvesek, akitől kaptuk; mert továbbá az elhunytakon nincs mit szomorkodni, mert a föld javai hiúk, semmiségek, és mert végre akinek akarataival megfosztattunk tőlük, ugyanaz bőven pótolhatja veszteségünket. Hogy pedig ezt annál inkább megnyerhessük, boruljunk le alázattal és mondjuk:

Üdvözítő Jézusunk, ki szenvedésed nagy napjaiban minden segedelemtől megfosztattál, de azután mennyei Atyád akaratából tanítványaid, mint a tenger fővénye, megsokasodtak: add meg kérünk, hogy midőn mi is gyámolainktól a te mennyei Atyád beláthatlan bölcs tervei szerint megfosztattunk, a te béketűrésed követésének jutalmául, ugyanazon mennyei Atya által megvigasztaltassunk. Amen.

V. A rosszakaratú emberek üldözései közepett tanúsítandó béketűrésről

A legrútabb dolgok egyike az, midőn az ember levetkőzve emberi méltóságát, állati szenvedélyei által engedi magát sodortatni. A harag indulata mindenkinek természetével jár s

haragra föl nem gerjedni szinte képtelenek vagyunk; csakhogy az Isten képére teremtett ember föl van ruházva azzal a szabadakarattal, mely őt más teremtmények sorából magasra emeli, és melynek segedelmével haragja kitöréseit mérsékelni képes, vagyis nem engedi magát haragja által annyira elkapadni, hogy az dühvé legyen. Amily szép a haragját kellőleg mérsékelni tudó ember viselete, épp oly borzasztó azé, ki ezt tenni nem tudja. Hogy mire képes az embert fellázadt dühe vinni, élő példa reá a zsidó nép magaviselete az Úr szenvedésteljes napjaiban. A vezetők föllazították ezt a népet, és az áldozatán egyetlen helyet sem hagyott, mely épp lett volna. A düh és fogcsikorgatások között összeszorított öklök csapásai, az arculütés, a megpökdösés, a gúnynak elszámálhatatlan nemei, mind a vad harag kifolyásai voltak. Nem lehet semmihez hasonlítani azt a vad kegyetlenséget, amelyet a zsidók áldozatokon végbe vittek. Hiszen még az ítélet kimondása után, még a Kálváriára vezető úton is üldözte őt a fékevesztett harag. Mi átgondolva e roppant lelketlenséget, szent félelemmel énekeljük:

„Nincsen abban irgalom
 ... A ki téged meg nem szán,
 Óh Jézus, a keresztfán.”

Valóban nincs abban irgalom, mert a zsidó nép, úgy látszik, szívtelen. Nézzétek! már minden végre van hajtva; a kezek és lábak rá vannak szögezve a keresztfára; a keresztfá föl van emelve; a megfeszített a halállal vívódik; csak egy parányi érzés kellene, hogy szánalomra gerjedjenek; de ez a parányi érzés is hiányzik a zsidók kebeléből. „Nos, kiáltották neki, szabadítsd meg magadat! ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről,” miközben a gúnynak, nevetésnek, csúfolódásnak sem vége sem hossza nem volt. Hogy mily soká tartott a zsidók gúnyolódása még a keresztnél is, mutatja azon körülmény, hogy Jézust a sebláz kezdte gyötörni s égető szomjúságot érzett szájában, miközben ezt suttozta: „*Szomjúhozom.*”

Halljátok zsidók, körülállók, azt mondja, szomjúhozik. Adjatok neki egy ital vizet; hiszen nem kéri, hogy vegyétek le a keresztről, hogy szabadítsátok meg, csak egy pohár, egy ital, vagy csak egyetlen korty vizet adjatok annak a haldoklónak, aki alig fog még néhány pillanatig is élni! Mit tesznek a zsidók? Hűsítő cseppet nem nyújtanak, hanem egy ecetbe mártott szivacsot tűznek föl egy nádszálra, és azt tartják ajkaihoz, hogy szomja annál jobban égesse.

De hát meddig fog ez tartani?! E minden emberi érzésből kivetkezett hóhérok mikor elégelek meg a zaklatást? Nem addig, amíg lehelet van az üldözöttben; nem addig, míg az áldozat az égre nem tekint utolszor; míg azt nem mondja: „*Atyám a te kezeidbe ajánlom lelkemet;*” míg nagy hangon föl nem kiált utoljára, s ez után szent feje mellére nem csuklik és lelkét ki nem leheli. Halálig szipolyozta vérét Jézusnak a feldühödött kegyetlenség.

Ha szétekintünk az életben mi is, nem kell-e szomorúan tapasztalnunk, hogy nekünk is megvannak ellenségeink, akik nem elégszenek meg azzal, hogy a bosszút megállották rajtuk, hanem még tovább is üldöznek, egész a koporsó zárultáig. Minden alkalmat, minden módot kikeresnek, hogy ártalmunkra legyenek. Néha már azt hisszük, a jobb érzés vett rajtuk erőt, kiengesztelődött a haragjuk és nyugodtan bízhatjuk magunkat reájuk, mikor lesből, amidőn nem is gyanítjuk, reánk rohannak, és meggyőznek, hogy tovább-tovább, nincs pihenés!

Előttünk a tűrés nagy példája; ott függ Jézusunk a kereszten. Ne átkozzuk, szidalmazzuk üldözőinket, mert ők

- 1. azon eszközök, kik bűneinket törlesztik;**
 - 2. kik az erényekben, de legkivált az alázatosságban gyarapítanak;**
 - 3. kik, végre, Isten segedelmét és jutalmát rajtuk nyilvánvalókká teszik.**
- Ezeket fogja tárgyalni mostani szent elmélkedésünk.

* * *

1. Az Üdvözítő életét ha vizsgáljuk, minden lépten-nyomon annak a beigazolására akadunk reá, mit ő egyszer a farizeusoknak mondott. „*Nem kell orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek*”; őt ugyanis nagyon sokszor látjuk a lelkileg betegek, a bűnösök között. Ki ne tudná, miképp fogadta irgalmába a lábaihoz omlott Magdolnát, dacára hogy ezen a jelenlevő farizeusok megbotránkoztak. Emlékezhetek reá, Pétert miképp tette a többi apostolok fejévé, jóllehet előre tudta róla, mint Isten, hogy meg fogja majd őt tagadni. Máté bűnös ember volt, s mégis apostolává tette. Sichem városa mellett, Jákob kútjánál, egy bűnös, rossz hírű asszonnyal állt beszélgetésbe; igen-igen sokszor beszélt, étkezett, érintkezett a vámosokkal és a még bűnösebb farizeusokkal. Egyszer egy házasságtörő asszonyt vett oltalmába, kit a zsidók bűnéért agyon akartak kövezni, s kiről e szavaival háritotta el a zsidók dühét: „*Az vesse reá az első követ, aki ártatlannak érzi magát.*” Hát Júdással mit nem tett Jézus?! Megtúrta az utolsó vacsorán, ahelyett, hogy kiutasította volna; elengedte futni, ahelyett hogy elfogatta volna; midőn meg az áruló többet magával közeledett, hogy Jézust elfogassa, az Úr barátjának szólította őt: „*Barátom, miért jöttél?*” – kérdezte tőle.

Igazán csodálatos! Hogyan fér össze a tűz és víz, a világosság és sötétség, a galamb és a kánya, Jézus és a bűnösök? Hát nem méltóbbak lettek volna-e azok arra, hogy Jézus isteni hatalmával pirogassa meg őket? Nem, K. H., ezt Jézus nem tette, mert „*nem akarta a bűnösök halálát, hanem hogy magukba térjenek és éljenek*” és mert – s ez az, mi mai tárgyunkhoz tartozik, mint jótevőit szemlélte őket. Valóban?! Hát, nem említve a többi bűnöst, az üldöző farizeusok, az áruló Júdás is jótevője volt neki? Igen; mert ezek bűnei juttatták a szenvedés útjára, majd a keresztre s e kereszten elszenvedett halála miatt adott neki Isten oly nevet, mely „*minden más név fölött vagyon.*” Nem rossz tehát az üldöztetés K. H., mert az könnyebbé teszi azt, hogy a mennybe eljuthassunk; ez üldöztetések ugyanis már itt e földön meglakoltatnak bennünket vétkeinkért. Hasonlók ezek a kőporhoz, mely valamint a vasat fényesre csiszolja, úgy csiszolják le az üldözések is a bűnöket a mi lelkünkéről.

Midőn Dávid király ellen pártütő fia, Absolom, haddal készült, Dávid hadvezéreit ezzel az utasítással küldte a lázadó ellen: „*Tartsátok meg nekem a gyermeket, Absolomot,*” azaz vigyázzatok reá, hogy meg ne ölessék, életben maradjon. Igen különös utasítás. Hát nem ütött-e pártot tulajdon atyja ellen a fiú, nem lázította-e fel a többi alattvalókat, nem égett-e a vágytól, hogy atyját letaszítsa a trónról s talán ki is végezze? Miért akarta tehát Dávid, hogy az, ki az atyai szeretetre nem volt méltó, életben maradjon; lágy szíve, szeretete okozta talán ez utasítást? Mind meg lehet, de egy oly férfiúnál, ki az isteni zsoltárokat zengette, aki oly igaz szolgálja volt az Úrnak, magasabb okok után is kell kutatnunk.

Dávid átlátta bizonyosan, hogy súlyos bűnökkel bántotta meg Istent, tudta azt is az égi lantos, hogy az Úr kérlelhetetlen szigorú, akinek büntetése elmaradhatatlan. Úgy tekintette az őt üldöző fiút, mint az Úr eszközét, aki bűneiért jött őt lakoltatni. „*Tartsátok meg nekem a gyermeket,*” mondja; „*nekem,*” e szón van a hangsúly, számomra, hogy az Úr büntető kezét általa és benne érezhessem.

De nem csupán a szent férfiúnak, egy gyöngé asszonynak, magyarországi Szent Erzsébetnek példáját is fölemlíthetem, ki nemcsak üldözőbe nem vétette, haraggal nem illette azokat a kegyetlen, minden szeretetből kivetkőzött rokonokat, kik őt, miután már előbb hosszú éveken át keserítették, a fejedelmi várból is kiűzték, hanem meghagyta a fejedelmi város szent ferencrendi szerzeteseinek, hogy az esemény öröme „*Te Deumot*” énekeljenek.

Tanuljunk meg Jézusunk, a szent király és ezen szent asszony példájából, hogy nem csapás, nem szomorúság, ha üldöztetünk, mert ezek az üldözők azok, akik bűneinket törlesztik; ők azon reszelő, mely lelkünk rozsdáit kitisztogatja, ők azon végrehajtók, kik adósságainkat behajtják rajtunk.

2. Különben is, K. H., ne számítsunk nyugalomra e földi életben. Pihenőt, igen, tarthatunk s az Úr is fog ezt számunkra engedni; de valódi nyugalom csak a másik hazában várakozik reánk. Rosszul esik, igaz, este azzal a tudattal hajtani le fejünket, hogy a néhány órai édes pihenés után holnap újra egy sereg munka fog bennünket kényszeríteni a korai fölkelésre; azután ismét munka, újra munka egész a sírig. Ugyanígy keserű, lehangoló, mikor azt elgondoljuk, hogy a minket elbuktatni, mindentől elrettenteni akaró emberek áskálódásai szakadatlan egymásutánban következnek, úgy hogy, ha ma elmúlt az egyik veszedelem, holnap előállhat a másik: mindazáltal gondoljuk meg, hogy éppen ezek a zaklattatások és a rossz akaratúak üldözései azok, mik bennünket tevékenységre, az erényekre buzdítanak.

Valamint az a víz, melyet állani hagynak és sem lefolyása nincsen, sem a szellő nem képes néha-néha fölkaparni, mozgásba hozni cseppjeit, nagyon hamar megromlik: akként az ember is, ha a folytonos üldözések, rossz akaratú áskálódások nem kényszerítenek a tetre, elszoknék azoktól, és az „ördög párnájá”-ra, a heverés párnájára feküdnék. Ellenben akkor, ha mindig tartania kell a támadástól, egyrészt ébren van, másrészt meg a támadás bekövetkezte alkalmával, a béketűrés, az Isten akaratán való megnyugvás, nagylelkűség, megbocsátás s kiváltképp az alázat erényeit gyakorolhatja.

Hogy messze ne kelljen keresni a lelkesítő példát, hallgatva Jézusról, ki minden erények erényeinek a hőse, a már elöttetek sokszor emlegetett Dávid királyt hozom fel újra. Őt királya, Saul, azon időtől fogva, midőn Góliátot legyőzte, nem jó szemmel nézte. Az idegenkedés haraggá, a nem fékezett harag gyűlöletté fajult, mely néha fékezhetlen dühvel rontott Dávidra, ki mint bárány az anyjához, mint a hálás szív jótevőjéhez, oly szeretettel simult Saulhoz. Egy alkalommal dárdát hajított a király az előtte hárfát pengető Dávidra, minek következtében annak menekülnie kellett a királyi palotából. Saul a menekvőt fegyveres néppel üldözte. Dávidnak is adott azonban az Úr párthíveket, kik érette vérüket voltak készek ontani. Egy alkalommal Dávid egy barlangban rejtőzködött híveivel. Saul mit sem gyanítva, éppen ezen barlang előtt telepítette le éjjeli nyugalomra katonáit, maga meg a barlangban vettette meg ágyát. Dávidnak csak a kezét kellett volna kinyújtania, hogy azt, ki őt mint fenevadat erdőről erdőre üldözi, elfogja, megsemmisítse. A nemes szívű ifjú azonban ezt nem tette; csupán csak egy jel által adta tudtára Saulnak, hogy ő nem haragszik, mert ha haragudnék, megbosszulhatta volna az üldöztetést. Ugyanezt ismételte Dávid egy más alkalommal, midőn meg sátorába lopódzott be az őt üldöző királynak.

Mennyi, de mennyi szép erény alkalmává lett az üldözöttre nézve halálos ellenségének dühe. Csak képzeljük el, hogy hányszor és mily szíve mélyéből fohászkodott fel segedelemért Dávid Istenéhez; hogy került mindent, mi által azt, kibe bizalmát helyezte, megbánhatta volna; mily nyilvánvalóvá tette jó szívét, melyben a gyűlöletnek, haragnak még csak magja sincs meg és mily élő, hatalmas példát nyújtott másoknak ez által a jóra. Mennyire megalázta magát naponta, elnyomva mindig a bosszú érzelmeit szívében. Nagylelkűsége, ellenségének szeretete úgy tündöklött, mintha már hallotta volna az utána jóval később földre szállott Jézus ezen utasítását: „*Szeressétek ellenségeiteket.*” Ki tudja, ha királya nem oly rossz indulatú iránta, kivívta volna-e annyira valaha népe becsülését, hogy ez Saul halála után őt királynak ösmerje el. Rajta látjuk beteljesedve azt, amit egy jeles tudós (Picinelli) mondott, hogy: „Az üldözők azok az ötvösök, akik számunkra ezen és a más világon koronát kovácsolnak.” (Mund. symb, 1. 3. c. 80.).

Nem lesz fölösleges, ha elmondom Szent Junipernek, a viterbói, olasz szerzetesnek esetét, aki szintén megerősíti a tudós mondott szavait.

Olaszországnak Viterbó nevű városa s az ennek szomszédságában lakó Miklós gróf között nagy viszálykodás volt. Egy alkalommal Szent Juniper, mint alamizsnát gyűjtő, éppen a gróf várának tartott, hogy szerzete számára a várban eleséget kéregessen. Valami gonosz lélek megelőzte őt s tudtára adta a grófnak, hogy Viterbóból egy bérenc érkezik várába, akit arról lehet fölismerni, hogy holmija között egy kanóc, meg egy gyilok van. Amint Szent

Juniper belépett a várba, megvizsgálták holmiját s abban a jel gyanánt említett kanócot és gyilkot megtalálván, rögtön elfogták és irgalom nélkül kötélhalálra ítélték. Midőn ezt a szent férfiú meghallotta, talán könyörgött, esdekelt, kétségbeesett? Ellenkezőleg. Leírhatatlan öröm ragyogása ömlött el arcán; dicsénekeket zengett s Isten szent akaratát magasztalta; halálbíráit meg jótevőinek nevezte. Mikor mindezt egyik katona látta volna, azt hitte, a fogoly megtévelyodott s rögtön beszaladt Viterbóba, honnét a gvardiánt kihíván elmondta, hogy egy szerencsétlent fogtak el, akit, mikor halálra ítélték, ujjongani, nevetni, énekelni látott. Jöjjön ki tehát a várba a gvardián, és ha lehet, imádsága által segítsen a szerencsétlenen. Midőn a gvardián kiment a kastélyba, megdöbbenve ismerte föl a halálra ítéltben Szent Junipert. Tüstént a grófhhoz szaladt, kitől alattvalója szabadon bocsáttatását kieszközölvén, Szent Juniper az összes várnépség magasztaló szavai között távozott, mint ki az Isten akaratán való megnyugvásnak oly magasztos példáját hagyta hátra, s az üldöztetést erényeinek gyarapítására fordította.

Így tegyünk mi is, ha a rossz akarat köszörüli ellenünk fegyverét. Nincs más célunk e világon, minthogy erényeinket gyarapítsuk s majd ezek jutalmát elvehessük a másik hazában. Nincs gazdagabb bányája az erényeknek, mint az ellenségek üldözése, azért tehát ne csak ne zúgolódjunk azok ellen, sőt örüljünk, hogy van alkalmunk az örökre értékes kincs gyűjtésére.

3. Viseljük végre az üldöztetéseket derült lélekkel azért is, mert Isten segedelmét és jutalmát nyilvánvalóvá teszik rajtunk. Miképpen kell ezt értenünk, egy, a köznapi életből vett példával fogom megvilágítani.

A pajkos gyermekek néha kiszemelnek maguk közül egyet, akire reá zúdulnak, s azt ütlegek, dobálás között kergetik. A gyermek hazafelé fut; anyja véletlenül meglátja, hogyan üldözik fiát s kiszaladva e szavakkal veszi védelmébe: „Ne bántsátok, ő az én fiam!” Így tesz Isten is azokkal, akiket ártatlanul üldöz a kérlelhetetlen ellenség. Igaz, megengedi Isten az üldöztetéseket, mert hisz a Jelenések Könyvében olvassuk az ő ajkairól, hogy: „*Én, akit szeretek megdorgálom és megfenyítem*”; de mikor a veszedelem a tetőpontra hágott, ott terem az isteni segély és csodás módon tudatja fia üldözőivel, hogy: „Ne bántsátok, ő az én fiam!”

Emlékezhettek, a zsidó nép mit tett Jézussal; Isten engedte őt üldöztetni; el is engedte vérzeni, mert ez volt szent akarata. De alig hajtotta le az üldözött fejét a halál párnájára, már is hangozott a természet csodáiban, az elsötétült napban, szétrepedő kősziklákban, megnyílt sírokban az Úr védő hangja: „Ne bántsátok; ő az én fiam!” Ettől kezdve vége volt a gyalázatnak; következett az isteni védelem szemmel látható hatása. A megkínzott testet egy újon metszett sírboltba, új vászonba takarva, balzsam, fűszer között temették el; majd a mindennél dicsőbb föltámadás, majd meg a mennybe vétetés következett.

Amint Jézus fölött, ugyanazt az isteni oltalmat szemlélhetjük az előtte kedves szentek élete fölött is.

Szent Athanáz egyik legnagyobb ostora volt az árián eretnekeknek. Miután már minden fegyverből kifogytak ellenségei, a szent férfiúnak jó hírnevét akarták befeketíteni. Fölbéreltek egy rossz hírű nőt, aki a Tyrus városában egybegyűlt püspökök előtt bevádolta Szent Athanázt, hogy őt bűnre akarta csábítani. Szent Athanázt a zsinat maga elé rendelte. A szent férfiú Timotheus barátjával jelent meg a gyűlés előtt. Mikor belépett a két férfiú a gyűlésterembe, Timotheus e szavakkal szólította meg a rágalmazó asszonyt: „Hát azt állítod, hogy én akartalak rosszra vinni?” „Igen”, felelte az asszony, ki azt hitte, hogy Szent Athanáz kérdezte őt. Isten megszólalt azon gyermeke fölött, ki Fia istenségének oly hősies védelmezője volt: „Ő az én fiam; ne bántsátok!”, s a rágalmazó hazug volta napnál világosabb lett.

Számtalan példát hozhatnék fel ezután még a szentek életéből, de mellőzve a többit, csak Szent István királyunkra emlékeztetek benneteket.

Ő ellene különféle ürügyek alatt pártok alakultak, akik ellen védelmeznie kellett magát. Ezen pártok egyike bérgyilkost fogadott föl, hogy ez a szent életű király életét kioltsa. A

gyilkos szerencsésen bejutott a királyi palotába; feltárultak előtte a királyi termek; eljutott a király alvó fülkéjéhez; már a királyi ágy mennyezetének függőnyeit is ketté nyitotta; már a rettenetes fegyver is föl volt emelve markában, – és úgy látszott az Ég meglepedezett hű szolgájáról. De mit beszélek?! „Ő az én fiam; ne bántsátok!” szólalt meg fölötte a legváltóságosabb pillanatban az isteni védelem. A király fölserkent „Ha Isten velem, ki ellenem?!” – kiáltja. A bérgyilkos megrendül; a tör csörögve hull ki a kezéből, és térdre omolva irgalomért esedezik.

Isten nem hagyja el övéit már a földön sem. De ha már itt is ennyire érezteti különös oltalmát, mi vár akkor az örök hazában azon üldözöttekre, kik nem érezhették az Úr oltalmazó karjait! Nem kísérlem meg, hogy a menny boldog virányait ecseteljem, de hogy mivel jutalmazza meg Isten a béketűrőket, a benne bízókat és az akaratán megnyugvókat, csak az apostolok, vértanúk élettörténetét kell olvasgatni, és gyaníthatjuk. Elnémul az ember, ha azt a hősi elszántságot szemléli, mellyel testeiket az üldöztetésnek átengedték. Szent Ignác püspök lángolt azon vágytól, hogy minél hamarabb szétmarcangolhassák őt az oroszánok. Mikor közel voltak a vadak hozzá a színkörben s azok ordítását hallotta, ekképp szólalt meg: „Krisztus gabonája vagyok, kit az oroszánok foga öröl meg, hogy belőlem az ég kenyere lehessen.” Nem szitkozódna a vértanúk a kegyetlen hóhérok, a lelketlen bírák ellen, jötevőik gyanánt tekintik őket, mint akik a mennyet hamarabb segítik nekik elérni.

Midőn Morus Tamást, Angolország kancellárját azért, mert nem akarta megerősíteni az eretnek angol vallást, halálra ítélték, a hóhér, mielőtt végrehajtotta volna szörnyű feladatát, szokás szerint bocsánatot kért az elítélt kancellártól. Ez nemcsak nem haragudott, sőt megcsókolva a bakót, így szólt neki: „Ma oly jó téteményt éreztetsz velem, melyet eddig egyetlen halandótól sem tapasztaltam s nem is tapasztalhattam.”

Miért mondta ezt? Mert kinyílt szemei előtt az örök haza, hová oly rég kívánczolt.

Igaz, ezen férfiak nagy, világra szóló tetteket vittek véghez, de csak oly gyarló emberek voltak, mint mi, kiket az utánzásra szólítanak fel. Kinek-kinek megvannak a maga üldözői. Amint az almának, körtének, a szilvának, a szőlőnek, a legfanyarabb vad gyümölcsnek a pusztító hernyója, úgy van meg minden állásnak a maga ellensége. Isten nem mindenkit szemelt ki nagy dolgok véghez vitelére, de azért mindenkinek megszabta azt a kört, hol üdvét munkálhatja. Ne zúgolódjunk tehát üldözőinkre! Megmondta Jézus, a mi Mesterünk: „*Nem nagyobb a szolgálta Uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.*” (Jn 15,20) De valamint Jézusnak megdicsőülése következett a temérdek üldözés után: akként fog számunkra is megnyílni az örök haza, hogyha az üldözéseket Isten akaratán megnyugodva viseljük.

VI. A barátaink hűtlensége közepett tanúsítandó béketűrésről

Az egyház virágvasámapján azt a nagyszerű fogadtatást ünnepli meg, mellyel a zsidók Jézust Jeruzsálembé való belépése alkalmával kitüntették. A barkák ugyanis, melyeket e napon a pap megszentelni s kiosztani szokott, azon faágakat jelképezik, melyeket a zsidók levagdaltak s Jézus útjára térítettek. Midőn a templomból kivonul a hívők serege, azt a menetet ábrázolják, mely Jézus elé ment, hogy őt ünnepélyesen fogadja. A templom ajtajának bezárása, majd annak kinyitása Jeruzsálem városának kapuit s azok kinyitását, magasabb értelemben azonban a mennyei Jeruzsálem bezárt kapuit, melyet Jézus szent keresztje nyitott ki, jelképezik. Az Üdvözítőt a feszület helyettesíti, mely a nép örömteljes éneke között vonul be a templomba. Halljuk csak az evangélista miképpen írja le ezt a bevonulást: „*A nagy sereg pedig leteríté ruháit az úton; mások pedig ágakat vágnak vala a fákról, és elteríték az úton,*

kiáltanak mondván: Hosanna Dávid Fiának; áldott ki az Úr nevében jó! Hosanna a magasságban!” (Mt 21,8–9).

Azt gondolná az ember, látva a zsidók nagy örömét, ragaszkodását, hogy Jézust semmiféle hatalom nem bánthatja. Pedig, emlékezhetek reá, az egyház, miután a diadalmenetet megünnepelte, az ezen diadalmenetet követő szentmisében a Passiót, a szenvedés történetét olvastatja fel. Az egyház ezen eljárása hű kifejezése az emberek barátsága, kegye hirtelen elváltozásának. Alig pár nap különbség, és a dolgok iszonyúan megváltoznak. Vasárnap még „Áldott!”, „Hosanna!”, pénteken már „Méltó a halálra!”, „Feszítsd meg!”. Vasárnap még ruháikat teregetik lábai alá, gallyakat, virágokat szórnak útjára; pénteken már az Ő ruhájára vetnek sorsot s lehulló vére tarkítja a föld porát. Vasárnap még azok a kedvesek, akik Jézus barátai voltak; péntekre virradóra már üldözőbe veszik ezeket s Pétert is azzal vádolják, hogy: „*Te is az ő tanítványai közül való vagy*” Vasárnap még „Dávid Fiá”-nak nevezik Jézust, királyként ünneplik; pénteken már egy rozzant trónra ültetik, egy gúny-palástot terítenek reá, tövis koronát nyomnak fejére, nádszálat adnak ujjai közé és leírhatlan gúny között verik arcul és köpdösik meg.

Iszonyú változás! Nincs egyetlen ember, aki szavát föl merné emelni érdekében. Az apostolok, a többiek, kikkel jót tett, kiket oktatott, mind elsompolyogtak mellőle, Hát nem lehetne az emberben bízni? Csakugyan igaz azok mondása, kik azt állítják, hogy mindenki csak önmagára számol biztosan?

Tegyünk szemlét, K. H., ezen szent elmélkedés alkalmával, lehet-e föltétlenül bízni az emberekben; s ha talán keserű tapasztalatokat szereztünk, lássuk, mit kell majd cselekednünk.

Kérlek figyelmezzetek!

* * *

Midőn Noémi kiköltözködött két menyével hazájából, s útközben felszólította az őt követő két asszonyt, hogy térjenek vissza hazájukba, mert az új hazában, a zsidók között sok szenvedés vár reájuk. Az egyik csakugyan visszatért, míg a másik, Rúth, azt mondta neki: „*Bárhová mégy is, követni foglak.*” És Rúth csakugyan követte is napát hűséggel. Nem kellett-e feltétlen bizalommal viseltetni Noéminak menyé, Rúth iránt, ezen szép odaadásért? Kétségtelenül, és mi is épülünk példájukon. Hasonló hűséget olvasunk a szent könyvekben Dávid és Jonathás között, kiknek barátsága példabeszéd tárgya lett. És midőn e példás embereket olvassuk, nem keresgélünk-e mi is egy hű kebel, egy jó barát, rokon, alattvaló, feljebbvaló után, akinek szívünk legtitkosabb rejtekeit is fölfedezhetjük, segedelmét szegyenpír nélkül kikérhetjük? Nem tesszük-e ezt meg annál inkább, mert az embernek természetében fekszik, hogy fájdalomra megfelelődik, ha kikeseregheti magát, az öröm kétszeres, ha azon velünk más is őszintén osztozik? „*Az ad vigasztalást az életben, mondja Szent Ambrus, hogy van valakid, aki előtt kebled föltárhatsz; azokat, amik a világ elé nem valók, fölfedezheted, kire szíved titkait reá bízhatod.*” Az a kérdés, vajon találhatunk-e ilyet? Nem mondom, hogy nem, de Szent Jeromossal mégis azt állítom, hogy: „*A jó barát azon kincs, melyet soká kell keresnünk, alig-alig találunk fel, s csak nagy nehezen tarthatunk meg.*” (Ep. ad Rufin.)

Tekintsünk mindenek előtt a királyok és a föld hatalmasainak palotáiba és vizsgáljuk meg, találunk-e közöttük őszinte, igaz jóakaróra. Fordítsuk pedig szemünket azért is legelső sorban feléjük, mert emberi gyarló természetünk azt képzelet, hogy ők jutalmazhatnak meg legjobban hűségünkért, s e jutalomból legjobban fogjuk magunk számára biztosítani az ételmezt, ruházatot, jólétet.

Asverus királynak Ámán volt egyik legkedvesebb embere; vele társalgott, vele tervezett, örült, szomorkodott. A király kegye számtalan jótéteménnyel halmozta el bü barátját, úgy

hogy Ámán barátjainak sorra mutogatta kincseit és gazdagságát, dicsekedve mondta el, hogy mindezt barátja, királya kegyének köszönheti. Ámánt mindenki boldog, szerencsés embernek mondta, – amint ezt az emberi természet hozza magával. Egy alkalommal azonban a király felesége, Eszter, bevádolta Ámánt férjénél, hogy a zsidókat iszonyú kegyetlenséggel öldöstette le és ma is embertelenül sanyargatja. A király rögtön elfogatta Ámánt s börtönbe vettette; majd a halálos ítéletet kimondván fölötte, bitófára húzatta. Szent Bernát e szavakkal kíséri ezt az esetet: „*Óh gonosz világ! Ámán a király kegyeibe jutott, és ez a kegy számára bitófát szerzett.*” (Ep. 107.).

Mi volt az oka, hogy ez a barátság ily szomorú sorsra jutott? Az, mert csak a kölcsönös érdeken alapult. Asvérus szerette Ámánt, mint a gazda jószágát azért, mert vele dolgoztathat; Ámán ragaszkodott urához, mint a méh a virághoz azért, mert kelyhéből mézet szívhatott. Azért mondja Szent Izidor találólag: „*Az alantas barátsága följobbvalója iránt mindig gyanús, mert nem lehet tudni, vajon a személy vagy annak szerencséje képezi-e a szeretet tárgyát*” (1. 3. de Sum. Bon.).

Ha forgatjuk a történelmet, mennyi, de mennyi példára akadunk, amelyben Asvérus és Ámán esetét ismétlődni látjuk. Hatalmas, nagy férfiakat találunk ott, kik koruknak bálványai, ragyogó tehetségei voltak, és a királyi kegy fölékesítette őket birtokkal, hatalommal, ragyogó drága kövekkel, kiknek minden ékességük egy pillanat alatt majdnem, mint a füst és pára oszlott széjjel. Belizár Jusztinián római császárnak volt győzedelmes hadvezére, ki nem csak a birodalmat fenyegető gótokat, vandálokat, perzsákat győzte le és rettentette el, hanem új birtokokkal is szélesítette császára országát. És mi lett a jutalma ennek a férfiúnak? Szomorú, majdnem kétségbeejtő sorsra jutott. Szeme világától megfosztatva, hivatalából elmozdítva, birtokaitól megrabolva, Konstantinápoly városának Szent Zsófia tiszteletére emelt temploma küszöbén koldulta össze naponkint az eleséget. Említsem-e Aëtiust a szintén jeles hadvezért, kinek győzedelmes fegyvere előtt semmi ellenség meg nem állhatott, s akit tulajdon császára, Valentinián, egy önfeledt pillanatában halállal sújtott? Említsek-e többet még? tízet, húszat, százat az ó, az új, a legújabb történelemből, de minek, mikor ez csak keserűségetek növelné! Nem hozok fel több példát, csak a zsoltáros szavait idézem, ki azt mondja: „*Ne bízzatok a fejedelmekben, az emberek fiaiban*” (145,2–3). Hogy azonban szavaimat félre ne magyarázzátok, ki kell bővítenem e szent igéket „*Ne bízzatok*”, e szavak nem azt jelentik, hogy minden hatalmas, följobbvaló megbízhatatlan; Isten mentsen, hogy így értelmezzük, mert hisz akkor bünt, igen nagy bünt követnénk el, és a társadalmat alapjaiban forgatnók fel, a forradalom szörnyetegeinek dobnók oda áldozatul. „*Ne bízzatok*” bennük **föltétlenül**, úgy mint Istenben, ki szent, ígéreteihez hív és igazságos, mert ők, mint ti és én csak emberek fiai, a bűn gyermekei. Kiki ragaszkodjék följobbvalójához, kiki igyekezzék szorgalmas munkája, becsülete által azok jó akaratát kiérdemelni, kiktől sorsa, földi élete javítását reméli: de ne várja senki, hogy mértékkel fogja a följobbvaló kimérni a szorgalom és becsület jutalmát és elismerését, oly formán, hogy amily súlyú az érdem, oly súlyú lesz a jutalom is, mert az ilyennek azt fogom mondani: „*Ne bízzatok a fejedelmekben, az emberek fiaiban.*” Csak Isten az, aki a szívekbe lát és senki más, s aki mindenkinek megfizet „*cselekedetei szerint*”; ember ezt tenni képtelent, mert törekeny, változó, állhatatlan.

2. Haladjunk azonban tovább! és vizsgáljuk azokat a barátokat, kiket a hozzánk hasonlók sorából választhattunk ki segítőkül, az élet bajainak megosztására.

A jótétemény és az ezen alapuló hála csatolnak össze igen sok embert. „*Egymás tagjai vagyunk*”, mondja a nemzetek apostola; ha pedig egymás tagjai, akkor egyik a másikat segíteni, oltalmazni tartozik, mint a kéz védelmezi a szívet, mely vérrrel látja el őt vagy a fejet, mely kormányozza. Az emberek azonban, sajnos, nem így vannak egymással; semmit oly hamar el nem felejtének, mint a jótéteményt.

Egy alkalommal a farkasnak egy velős csont akadt a torkára, melyet sok bölcs kuruzsló állat akart kihúzni, de hiába. A farkas haláltól való félelmében eget-földet ígért annak, aki a

csontot kiveszi torkából. Végre megérkezett a gólya, aki belenyújtva hosszú csőrét a farkas torkába, a csontot onnan kivette. Mikor azonban a gyógyításért megígért díjat kérte, a farkas meglepedkezve a háláról, így dorgálta a gólyát: „Hogy mered te a jutalmat követelni? Köszönd meg, hogy le nem haraptam a fejedet, mikor az fogaim között volt.”

Nem egy hasonlóra akadunk azok között, akikkel jót cselekedtünk. Hála helyett bánталommal és lenézéssel fizetnek nem egyszer azok, kik a mi segedelmünkkel jutottak föl magasra, kiket mi segéltünk ki a nehéz helyzetből, kiknek mi adtunk tanácsot bajában.

Azonban talán ama víg pajtásokra számolhatunk, akik nálunk sokszor eltöltötték az időt s kik baráti jobbukat hévvel, gyakran szorongatták? Hallgassuk csak meg, K. H., a Példabeszédek Könyvének szavait: „*A gazdagság igen sok barátot szerez.*” Tehát a gazdagság, a jólét, a tele kamra, a tele erszény, a tele pince, a terített asztal igen sok barátot szerez. Figyeljétek csak meg a legyeket, hogy vajon az üres vagy a csemegékkel telt asztalt lepik-e meg! Így az emberek, kiket a vigalom, a csengő pohár, zene hangja körénk gyűjtenek, de ha ezek elhallgatnak, elsompolyognak. Kísérelj csak elhajtani a legyeket az asztalról! A legtöbb újra vissza fog repülni, néhány meg téged csipkéd azért, mert élelmeidet nem engedted oda martalékul. Éppen mint az eleségre gyűlt jó barátok. Ha néha eszedbe jut, hogy nem helyes úton haladsz, s kezded elzárni ajtódat a víg cimborák előtt, néhány levetkőzve szemérmét, fölkeres és addig ül nyakadon, míg ki nem elégíted; a többi bánталmaz, gúnyol. „Jobb akarsz lenni nálunk!” „De megjavultál.” „Milyen derék ember volt ez azelőtt, de már nem olyan,” – ekképpen csipkédnek a legyek. Igen természetes; a borodat, az asztalodat, pénzedet szerették, nem tégedet. Így még megmenekültél kezeik közül szerencsésen; nem kellett koldusbotra jutnod s keservesen tapasztalnod, hogy „*a szegénytől elválnak azok (a barátok is), akik voltak*”; és hogy: „*A szegény embert gyűlölik atyjafiai, azonfölül baráti is messze távoznak tőle.*” (Péld. b. u. ott).

Ott van Jób pátriárka örök példa gyanánt! Ne fogytak volna csak ki barmai a legelőkről; ne ölettek volna csak le népei; ne kényszerült volna csak arra, hogy mindenből kifosztva szemétdombra üljön; maradtak volna csak meg arannyal ékes házai, selymes, puha bútorai, arany, ezüst tálai: nem lett volna annyira elhagyatva, és keserősége soha el nem öntötte volna annyira, hogy eleinte még azt a napot is megátkozza, amelyen született, mert: „*Sokan tisztelik a hatalmas személyét és baráti az ajándékadónak*”, mint a Példabeszédek Könyvében olvasható.

Nemcsak a jötevő és hálára kötelezett között van szoros kapocs, nemcsak a gazdagnak vannak barátai, hanem olyanoknak is, akik egymástól nem kívánnak egyebet, mint őszintén szerető szívet, ragaszkodást és kölcsönös föltétlen bizodalmat. Ilyen barátságra csak kevés ember képes, mert ehhez nemes szív kívántatik, s éppen azért, ki ilyet keres, nehezen fogja megtalálni. Gyakran egyesítenek sokakat a különböző viszonyok. Egymásra utal sokakat az életfoglalkozás és a társalgás vágya. Közelednek egymáshoz; össze is forradnak egy időre. Örül lelkük, midőn egymás körében lehetnek. Azonban bekövetkezik egy olyan véletlen, ami szerte-széjjel választja az illetőket, és kölcsönösen keseregnek egymás hűtlenségén.

Rosszul gondolkoztak mindjárt kezdetben. Be kellett volna látniuk, hogy semmi sem állandó s így a barátság sem a legtöbb esetben.

Hát azokat említsem-e, akik a barátság külszíne alatt hozzánk simulnak, hogy ártalmunkra lehessenek. Szívünket fölnyittatják édes szavaik által; júdási módra körülöttünk forgolódnak és ellesik gondolatainkat; titokban kiszolgáltatnak ellenségeinknek; legyezgetve hibáinkat, a javulás útjáról letéritenek, hínárba kevernek s ha ott vagyunk már, kárörvendve elhagynak. „*Jaj nektek, képmutatók!*” – ekképpen dördült meg az isteni ítélet Jézus ajkain a farizeusok és írástudók fölött: ugyanezen ítélet fogja súlytani az ilyen képmutatókat is.

Nem méltó tehát senki sem a bizalomra?! – kérdik sokan türelmetlenül. Ha sem a jötevő nem számíthat a hálára, sem az, akinek asztalánál víg társaság adott találkozózt, sem abban

nem lehet bizalmunkat helyezni, aki baráti kezével megkínál bennünket: akkor minden ember gonosz; s tudva, hogy az, az embernek kétségbe kell esni, érezve elhagyatott állapotát.

Csendesedjél le keresztény lélek! Nem te vagy az első, aki így panaszkodik és nem is te fogsz lenni az utolsó. Nem angyalok laknak a földön, de nem is ördögök, hanem emberek, akik közül mindegyik boldogulni törekszik. Ez az, ami az idegenkedést, a viszályt az emberek szívében el szokta hinteni. Az érdek megöli mindenek, még az igazságnak is; hát még a gyöngye baráti kapcsot hogy ne tudná összetörni!

Jézust mennyire szerette mindenki eleinte; csupán a farizeusok voltak halálos ellenségei, akiket sokszor megdorgált. Később, mikor a farizeusok vették a hatalmat kezükbe, mily gyöngének mutatkozott a tanítványok szeretete. Jézus nem taszította el őket ezért magától, sőt előre megjövendölte róluk, hogy el fognak mellőle futni. Pétert, ki háromszor tagadta meg, nem dorgálja, a zsidókat nem fenyegeti, tudta hogy emberek, és mert azok, ingatagok, félénkek. Sőt mikor a keresztén volt már, és ugyanazon zsidó nép, mely alig pár nappal előbb hozsannázott neki, gúnyjaival illette, e szavakkal esedezett számukra bocsánatért: „*Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek.*”

Ne keseregjünk tehát mi sem a hűtlen barátok, a hálátlanság felett!

3. Van azonban még egy kör, ahol igaz jó akaróra, barátira számolhatunk, és ezt tulajdon családunk tagjai alkotják. Van-e ugyanis bizalmasabb valakink a testvérnél, akivel egy anyáról szakadtunk, egy hajlék alatt növekedtünk fel, egy anyai szeretet melege táplált bennünket? Nincs semmi esetre sem; mert ami az egyik testvérnek öröm, a másik számára is annak kell lennie. Hisz tulajdon vérének látja jólétben... És mégis emlékeztek Kainra és Ábelre, Ádám és Éva fiaira?! Egyetértéssel mentek ki ők a mezőre áldozataik bemutatására; de mikor Kain látta, hogy testvére áldozatát kedvesebben veszi az Isten, mint az övét, a gyűlölet vert szívében gyökeret. Tudjátok azután mi történt. Ézsau és Jákob szerető testvérek voltak egész addig, míg az atyai áldás s az ennek következtében fölgerjedt irigység a viszályt közéjük nem ültette. Ki ne emlékeznék a tékozló fiúra s annak testvéreire? Mikor a tékozló fiú haza került, atyja örömmel fogadta; új ruhába öltöztette, gyűrűt húzott az ujjára és egy hizlalt borjút vágott le tiszteletére. A nagyobbik fiú öccse haza érkezésekor nem volt otthon; mikor azután haza jött s a szolgák tudtára adták neki eltévedt, de újra megtért öccse hazajöttét, meg azt, hogy atyja mily kitüntetéssel fogadta őt, haragra lobbanna, irigykedve, a következőleg tett atyjának szemrehányást: „*Íme, annyi esztendő óta szolgálok neked, és soha sem hágtam át parancsodat; de sohasem adtál nekem egy gödölyét, hogy barátaimmal vígan elkölthettem volna; midőn pedig ez a te fiad, ki örökségét ellatorokodta, megjött, a hizlalt borjút ölted le neki.*” (Lk 15,29.30).

Szomorú példák a testvéri szeretetben való csalatkozásra. Azonban ne csodálkozzunk, mert ma sincs különben. Van az embereknek egy bálványa, az érdek, amit senki sem enged; sőt később bármit cselekedni, a leggyöngédebb, legszentebb láncokat elszaggatni, csak hogy érdekei meg ne csorbuljanak, sőt még ha lehet, a másikat is megrövidítse. „*Mit csodálkozunk, – kérdi Szent. Ambrus – hogy a birtok, ház fölött perpatvar keletkezik a testvérek között, mikor egy borjú miatt is irigység kelt föl egykor szívükben?*” (Lib. de Joseph. c. 2.).

Ha pedig már a testvérek között is ily gyöngye a szeretet lánc, kell-e említenem, hogy a rokonokat még lazább kapocs tartja össze?

Nincs tehát számunkra hű barát, hű segítő e földi életben? A fejedelem nem bízhat alattvalójában? az alattvaló nem fejedelmében? a szolga urában, az úr szolgájában? a jötevő abban, akivel jóságát érezte? az ember emberben, a rokon rokonban, a testvér testvérben? Nehéz a szó, de mégis ki kell mondanom, hogy nem, mert mindezek csak emberek.

Nehéz a szó, mondom, mint azon orvosnak szava, aki a beteg előtt nyíltan föltárja baját és tudtára adja neki, hogy ezt meg ezt tegye, különben élete veszélyben forog. Ne ringassuk ábrándban magunkat. „*Egymás tagjai vagyunk*”, igaz. De valamint a kar, a lábak a vérért szolgálják a szívet, mellet és fejet: akként majdminden embert az önérdek tart mások

körében. Mi kövessük azt a keresztény elvet, mely azt mondja: „Tarts mindenkit jónak, míg az ellenkezőről meg nem győződted”, s ennek hatása alatt simuljunk szeretettel mindenkihez, de némi tartózkodással is, elgondolva azt, hogy az, aki ma barátunk, holnap megváltozhat már irányunkban és ellenségünké lehet. És ha vannak reá eseteink, hogy azok, kikre biztosan számot tarthatunk, hűtelenül elhagynak, ne zúgolódjunk felette. Fordítsuk szemünket Jézusra, akit részint elhagytak, részint védelem nélkül hagytak a meggyógyított betegek, a feltámasztott halottak, a feloldozott bűnösök; kitől elpártoltak az ujjongó, hozsannázó tömeg, tulajdon tanítványai, el Péter, kit kösziklának nevezett, sőt leghívebb barátai, apostolai közül került ki az áruló Júdás személyében. Amint emberek környékeztek Jézust, minket is azok környékeznek; amint elhagyták Jézust mind, s nem akadt hű barátja, el fognak hagyni minket is. Ha Jézus, mint az áldozatra hurcolt bárány viselte ez elhagyatottságot is, kövessük mi is Mesterünket.

Sokan azonban kifakadnak szavaimra és türelmetlenül állítják, hogy lehetetlenség barát, segítő, istáp nélkül élni. Ezeknek így felelek:

Akik első szent elmélkedésünket s a következőket is elméjükbe vésték, emlékezhetnek reá, hogy a béketűrés példaképét azon szent alakban állítottam föl, aki a törvényszék tornácában bíbor paláttal vállán, náddal kezében, tövis koronával fején egy rozszant trónon ül. Körötte egy emberségéből kivetkőzött tömeg úzi csúfondárosságait. A szent alak meg sem mozdul, hanem lesütött szemekkel, ölébe mélyesztett karokkal tűri mindazt, amit a durva tréfa reá zúdít.

Tanulják meg azok, akik lehetetlenséget emlegetnek, hogy nincs lehetetlenség a tűrésben. De viszont tanuljuk meg mindnyájan, hogy ez a megkínzott szent alak maga az örök Isten egy személye, aki a földre szállott alá mennyei hazájából. Nem a kényszer, nem az érdek – mert óh mit adhatnánk mi, porszemek, az egek Urának – hozta közénk, hanem a szeretettől lángolva tűr minden meggyaláztatást, tűr mindent, amit az embernek tűrnie kell és lehet, amiről ez elmélkedések folyamán előttem beszéltem, s csak azért, hogy azoknak, akiket szeretett, példát nyújtson, s hogy azoknak, kik nélküle a harag fiai, a kárhozat gyermekei lettek volna örökre, a mennyei hajlékokat kinyissa, hogy minket megválthasson. Nem veszed észre, keresztény lélek, aki barát, segítő, vigasztaló után sóhajtozol, hogy ki lehet a te valódi barátod, aki soha-soha hűtlen nem lesz hozzád? Jegyezd meg szavaimat: Jézus ez az igaz barát. Ragaszkodjál hozzá oly szeretettel, mint ő viseltetett és viseltetik irántad; keresd kedvét, mint ő a te üdvödet. Kövessed őt a kísértések, a betegségek, a rágalom, a veszteségek, a csapások között; ragaszkodjál hozzá, ha az emberekben megtört bizalmad, mert ő példát adott mindezekben, hogyan kell tűrnöd; de megmutatta azt a hazát is, melyet jutalmul ígért. „Vedd föl tehát keresztet, és kövessed Jézust.”

Befejezés: A szenvedés a lelki nagyság próbaköve

Jelige: „Sok szenvedés által kell bemennünk az Isten országába.” ApCsel 14,21.

Nagypéntek van. A vihar elzúgott; csöndes éj rezgő csillagszemekkel borult a letarolt vidékre, hogy megnyugtassa a fölzaklatott lelkeket és reményt nyújtson a következő napra, mely mosolygó derűjével új, serény munkára tüzezi a csüggeteg földi vándorokat. Ezt látjuk magunk előtt, kik a megfeszített Jézus csöndes sírja köré gyűltünk, hogy a gyertyafény között ragyogó keresztet és Jézus kenyér színe alatt rejlő alakját az oltáriszentségben tiszteljük, imádjuk.

Elzúgott a vihar az emberiség nagy halottja fölött. Az áruló suttogása, az apostolok aggodalomteljes készülődései, az Istenember gyötrelmes haláltusája, a júdási csók csattanása,

a láncok csörgése, a poroszlók fegyverének csillanása, a bősziült, hálátlan tömeg zsvivaja, a halálítélet kimondása, az arculütés, a gúny, a gyáva római bíró habozása, az iszonyú korbács csattogása, a halálos út gyötrelmei, a keserű mirha, a hóhéralapácsok ütései, a keserves végvonaglás, az iszonyú halálsóhaj, a lándzsadöfés, – mind elmúlt, elzúgott, mint rettenetes vihar a Megváltó fölött. A nép alázattal, megrendülve távozott a Kálváriáról és bűne tudatában mellét verte hazamenet.

Az áldozat sírjában nyugoszik. A por, verejtek, vér, mind le vannak mosva róla; hófehér gyolcs, illatos fűszer, balzsamos kenőcsök és öt drága seb ékesítik a szent tetemet. Szinte előttem van a világ isteni halottja, amint megnyugodva, lecsukott pillákkal szendereg újonnan kimetszett sírjában. Jertek imádjuk, mert ő szent kereszte által megváltotta a világot...

De ocsúdjunk föl mély buzgóságunkból és míg le nem vesszük szemeinket váltságunk béréről, fussuk át emlékünken még egyszer a drága halottnak küzdelemteljes három évét, mely alatt annyi fáradságot, szenvedést és kínt élt keresztül, mennyinek elviselésére úgy, amint ő tévé, ember nem, hanem csak az Istenember lehetett képes. Jézusunk a fájdalmak férfja volt kivált élete utolsó három évében; ez alatt a türelmes szenvedésről, mint előbbi szent elmékedéseink folyamán tapasztalhattuk, oly dicső tanítást hagyott számunkra, mely bennünket sanyarúságokkal teljes földi életünk minden fájdalmai között bizton elvezérel. Ő szenvedett; és óh hogyan szenvedett! Ha már csodái, mennyei tanítása is meggyőz bennünket édes Üdvözítőnk isteni nagyságáról, erejéről, mindez még jobban tündöklök szenvedésében. Tanuljuk meg tőle tehát szent elmékedéseink méltó befejezése gyanánt, hogy a szenvedés az erős léleknek vagy mint a keresztyén erkölcsstan megszokott szava kifejezi, a lelkiérségnek a legcsalhatatlanabb próbaköve. Ez a lelkiérség azon erény, mellyel ha bír valaki, igazán nagy, nagy léleknek nevezhető; vagyis, hogy a korunkban oly sokszor emlegetett szót használjam, ekként állítom föl tételemet: **a szenvedés az igazi lelki nagyság próbaköve. Miért és miképpen**, – erről fogunk elmékedni.

* * *

A szenvedések között kipróbált valódi nagyságnak a tiszta lelkiismeret képezi alapját. Soha szebben és magasztosabban nem érezhet az ember, mint akkor, midőn tudja, hogy fájdalmait, gyötrelmeit nem maga érdemelte ki; ellenben nyomasztólag hat a kedélyre és bátortalanná tesz, ha kénytelenek vagyunk beösmerni, hogy magunk kovácsoltuk kínzó szereinket. Vádolhatnak bennünket akármiféle rágalommal, gyanúsíthatnak leghívebb szolgálataink, legönzetlenebb lépéseink közepett a bűnnel: addig amíg az öntudat nyugodt maradhat ezekkel szemben, mindig vigasztalást meríthetünk a lelkiismeret tiszta voltából. Az a hitves, kit a szeretetlen férj bántalmakkal illet méltatlanul, az a szegény alattvaló vagy szolgálattelvő, kit magáról megfélekedezett ura gyanúval üldöz, mindig enyhülést fog találni, mikor **ártatlan** könnyek között engedhet szabad folyást keserveinek. Mit nem cselekedtek ádáz ellenségei a világ Megváltójával! Hogyan magyarázták félre legjobb akaratát, szeretetét; – de isteni, nagy lelke nyugodtan tűrhette s ártatlanságának érzetében, önbizalommal intézhette eme kérdést ellenfeleihez: „*Ki fedd meg engem közületek a bűnről?*” (Jn 8,46).

Az ártatlanság nyújtotta öröm még fokozódik akkor, midőn valamely szent ügyért vagy erényeinkért kell üldöztetéseket szenvedni. Fordítsátok szemeiteket azokra, akik a hitbéli meggyőződésért állják ki a megpróbáltatásokat; – óh ha szíveikbe látnánk, ha megnézhetnék lelküket, egy szellemóriást fedeznénk föl a legigénytelenebb alakban is, aki annál nagyobbra nő, minél erősebb az ostrom, mely őt nyugtalanítja. Ez a szenvedés csodálatos vigaszt, mennyei megerősítést visel magában. Ilyen lehetett az, mikor az Üdvözítő a Getszemáni kert fái alatt vérrel verejtékezett előbb, de utána nemsokára, mint a meggyőződés mennyei alakja, mint a megtestesült, törhetlen akarat lépett poroszlói, bírái elé. Ilyen volt az, mikor a Mester első követői az apostolok: „*Örvendezve menének el a*

gyülekezet elől, mivelhogy méltókká lettek Jézus nevéért gyalázatot szenvedni.” (ApCsel 5,41). Ilyenek voltak azok a vértanúk, akik himnuszokat zengedezve léptek a máglya közé, a vérpadra, a kínzóterembe, a vadállatok vermeibe. – Ilyenek voltak ők; de mily kevesen vannak napjainkban, akik utánozni készek őket. Az eláradt kényelemkeresés, az élvezetek válogatott nemei – nem a világfájdalom beszél belőlem – elpuhították a jellemeket. Hol van napjainkban az erős lélek, aki a felebaráti szeretetet akkor is örömet gyakorolná, mikor ez kellemetlenséget ró rá? Hol van, aki a testvéri intelmet bárkivel szemben alkalmazni merné? Hol vannak a hazaszeretnek nagy és önzetlen alakjai? Sajnos, igen ritka helyen. Az alkalmazkodás, az udvariasság, mindent elnyom, minden igazi nagyságot tönkre tesz. Óh pedig, ha tiszta öntudattal viselhetjük a szenvedéseket, ha eszmékért, ha erényeinkért szenvedünk: ez áldozat az emberbaráti szeretet, a hit és meggyőződés oltárán; – ez jellemzi a valódi erős lelket, valódi nagyságot „*Mert kicsoda dicsőség az, ha mint vétkesek arculcsapásokat szenvedtek?!*” – kérdem az apostollal. „*De ha jót cselekedvén, békével tűrtök, az kegyelem Isten előtt.*” (1Pét 2,20)

Hogy az igazi nagy lélek a szenvedések között tűnik ki, mutatják azok a szomorú példák is, melyeket lépten nyomon tapasztalhatunk az életben. Hányszor nem okolják a körülményeket, a mostoha viszonyokat, a szerencsétlenséget, mikor egy-egy magával meghasonlott kedélyt szemlélnék maguk előtt az emberek, aki búját, baját, keserveit a szórakozásokba, a dőzsölésekbe, az öröm poharába igyekszik fojtani. A szerencsétlen, ábrándos, betegséggé fokozott szerelem, korunknak ez a költők és írók által az ifjúság elé állított kóreszméje, a vagyoni bukás, a sértett hiúság, a ki nem elégíthető dicsvágy, családi bajok, társadalmi túsúrások hányszor nem állítják elénk azt a szomorú alakot, melyet nem akarok bővebben elétek rajzolni. Él szegény, vérzik a sebtől szíve, álma, ébrenléte sérelmétől van átszöve; tétlenül engedi pusztítani a kórt, a helyett, hogy az üdvös gyógyszerben találná föl bajai enyhítését. Mit mondjak az ilyen szánalomra méltó alakról; mentegessem őt ... elítéljem? Nem, el nem ítélem, de nem is mentegetem; sőt mert kötelességem a tiszta igazságot hirdetni, habozás nélkül mondom, hogy önmaga az oka szánalmas helyzetének; önmaga, kislelkűsége.

Nem ilyen a nagy, erős lélek és nem így szenved az! A valódi nagy szív szembe néz a bajokkal, emelt homlokkal jelen meg a világ előtt; sőt még akkor sem esik kétségbe, ha nem ártatlanul viseli a bajokat; neki feszíti bátor mellét az árnyak és küzd kitartással, küzd Istenbe vetett bizalommal. Igen, ez utóbbi, ez az Istenbe vetett bizalom adja meg a valódi erőt a léleknek. A hit szava még akkor is ment, mikor mindenki vádol, akkor is balsamot ad, mikor mindenki szeretetlen irántunk, akkor is reményt nyújt, mikor a közönség pogány szeretetlenséggel tör pálcát felettünk. Az ő szava és szeretetteljes biztatása alatt azután érezni fogjuk, hogy nincs még veszve minden, az utolsó szál deszkán, mely kezeink között maradt, a penitenciatartás szentségének segélyével, kimenekülhetünk a hajótörésből. Így képződik a valódi nagyság, itt látszik meg az igazi lelkierő s ebből tanuljátok meg, miért nyilvánítja bánatát és haragját az egyház ama megtört lelkek gyöngesége iránt, kik a megsemmisülésben véltek találni menekülést. – Nem csoda; hitük nem volt. Mi maradhatott tehát számokra más, mint a folyam kebele s a gyilkos fegyver csöve. Gyáva, törpe lelkek, kik a bajokkal nem mertek szembeszállani.

Másra tanított bennünket az a Jézus, akinek koporsóját magunk előtt szemlélhetjük. Még jóval szenvedése előtt megjövendölte azt a drámát, melynek ő lesz az áldozata; még az utolsó vacsorán is, még a Getszemáni kertben is eléje tárult a gyötrelmes pénteki nap. El is futhatott volna s talán üldözői nem keresik többet őt; fölhagyhatott volna az isteni mű oly rettenetes megoldásával, mint ismerjük, hogy megmeneküljön; mert hiszen neki egy sóhaja, egyetlen vércsöppje elég lett volna, hogy bűneinknek végtelen értékű ára legyen: az isteni lélek azonban nem lankadt, nem pihent. Éjjeli, nappali imáiban a küzdelmekre erősítette magát; isteni szíve a jó cselekedetek művelésében találta föl vigaszát; megtéríteni igyekszik még az

árulót is rettenetes bűnéből; bírái előtt nem törik meg; a gyötrelmek nem alacsonyítják le; az ostromzás már elrabolta jártányi erejét is, mégis hősileg vállaira emeli keresztjét; kétszer, háromszor roskadt le a súlyos teher alatt, de nem esdekelt, hogy vegyék le róla üdvösségünk fáját; a mirhával kevert italt nyújtják neki, hogy elbóduljon és az izmok szétpattanását ne kelljen egész iszonyában érezni; azonban nem kellett neki; nem akart egy csöppet hagyni a keserűség poharában a nagy, az isteni lélek, hogy nekünk megmutassa, miszerint nem a csüggedés, kislelkű kétségbeesés, de a kínok, bajok és szerencsétlenségek hősie elviselése az igazi nagyság ösmertető jele.

Ugyanezt bizonyítják még más körülmények is. – Sokan lépnek az élet útjára, kezdenek valamely pályához, fognak valamely munkához azon elhatározással, hogy emberül megfelelnek hivatásuknak. Ki merné kétségbe vonni, hogy a tanuló év elején a legőszintébb szorgalommal fog első leckéjének elkészítéséhez; ugyanezt teszi a másodikkal is s talán a harmadiknál sem hiányzik a buzgalom. A véletlen azonban úgy hozza magával, hogy szorgalma nem arat kellő sikert; ereje megtörik s mindennel fölhagy; zúgolódik és bosszút forral azok ellen, akiket okozhatni vél. Mentséget találtak-e a körülményekben számára? Nem; kis lélek volt ő, gyáva, küzdésre alkalmatlan. Ki merné kétleni, hogy midőn a mátkapár az oltár előtt rebegi el az örök esküt, a legőszintébb vonzalom, a boldog, csendes élet reménye tölti el kebleiket. A férfi nem csügged azután sem; szorgalmas két kezével kiaknáz minden tisztességes forrást, mely otthonát boldoggá teszi; azonban tapasztalja, hogy a gyarapodás miért-miért-nem, nincs arányban önfeláldozó munkájával; otthona nem adja neki azt, amit várt; talán látja a bajokat is, de gyöngö arra, hogy azokat orvosolhatná; kedve, kitartása megtörik s az előbbi buzgalom puhaszívú kesergésbe, majd tétlenségbe fül. Igaza lenne? Nem engedem meg, ha az egész világ azt mondja is. Kis lélek, gyenge erő van benne; hiányzik belőle a lelki nagyság, mely csüggedést nem ösmert. Ki merné kétleni, hogy midőn a hivatalnok elfoglalta helyét, midőn az iparos berendezte első műhelyét, a földműves a földbe akasztotta legelőször ekéjét, telidesteli van nemes törekvéssel és buzgalommal. De vajon fog-e ez tartani akkor is, midőn a sikertelenség, a megghiúsult remények meggyűlöltetik vele azt az eszközt, melyet előbb talán csókjával is illetett. Nagy kérdés és reá igen sokszor az a felelet, hogy a hanyagság, a zúgolódás, a meghasonlás, a bosszú érzete, a kislelkűség eme hajtásai teremnek meg azon szívben, mely előbb a nemes tervek és érzelmek világos kertje volt. Éppen azért a hivatásunk iránt minden körülmények között tanúsított hűség és kitartás a nagyságnak valódi ösmertető jele, mely nem engedi magát a szenvedések, a szív sebei által lenyomatni.

Az igazán erős lelkű keresztény a vihar, szorongatások közepett is fölisméri az Úr akaratát épp úgy, mint a hajós a szélvész, a koromsötét éjben sem téveszti el szemei elől az őrtorony tájékoztató lámpáját. A kötelesség szava túldörgi a fájdalmak villámcsattanásait, a szenvedélyek bösz ordításait. Nem példátlan az, K. H., hogy a keresztény anya dacol a mostoha körülményekkel, hogy a hősllekű férj mérföldnyi utat tesz meg, hogy az erős lelkű keresztény csüggedetlenül dolgozik a legnagyobb szívtelenség közepett is. Tudja, hogy ez kötelessége; tudja, hogy otthon családjá kenyerre vár; tudja, hogy kised gyermekének ruhára van szüksége, hogy a hideg szoba megfagyasztja szeretteit, ha a fűteni valót elő nem teremti; tudja, hogy a tisztaság, a rend, a figyelmes tevékenység a kötelessége; tudja, hogy a társadalom munkát vár tőle, ha becsületet és kenyeret akar; tudja, hogy a mennyei korona a küzdők jutalma lesz, hogy a megváltó Isten azt mondta egykor: „*Aki mindvégig állhatatos leszen, üdvözüül*”; – tudja mindezeket és ez elég neki, hogy nemes lelke el ne csüggedjen, hogy a fájdalmak közepett még erősebbé, nagyobbá legyen. Az ilyen az erős, nagy lélek, K. H.; ösmertétek meg őt a kunyhók rejtekén, a szegénység ruháiban is és ne szégyeneljétek követni, mert ő meg azt követi, akinek megfeszített alakját csendesen látjuk nyugodni koporsója előtt. Népe félre ösmerte, hálátlanná lettek hozzá legbensőbb barátai; a farizeusi szíveket nem képes megpuhítani bámulatra méltó szeretetével, csodálatos szelídségével; a

köszívű bírakat nem tudja meggyőzni emberfölötti nagyságáról, ártatlanságáról; a gyötrelmek nem keltenek részvétet üldözőiben, a keresztfán még mindig gyalázzák a fájdalmak férfiat; csodákat tett, tanított, mindkét kezével áldást osztott; – hasztalan, semmi sikere nincs; őt népe nagy része nem akarta megérteni. Megtörött talán ereje valamikor, méltatlan lett arra, hogy az igazi nagyságot szemlélhessük benne? Ne káromkodjunk egy pillanatig sem azzal, hogy haboznánk válaszukban, mert ő nagy, istenileg nagy és erős volt szenvedésében. A történelem mutathat fel egyéneket, kik valamely szent ügyért állhatatosan szenvedtek, de olyan, mint a szenvedés nagy Mestere, Jézusunk, nincs több, ő a legnagyobb. Vegyetek hát róla példát, erősödjetek meg az ő tettein, hogyha tövissel lesz teleszórva utatok.

A keresztényileg nagy szív továbbá azért tűnik ki még a fájdalmak közepett, mert ezek erős próbái az Istenbe vetett valódi bizalomnak. Hány szem nedvesedik meg a könnyek között, amikor hálát rebeg az élvezett jókért; milyen buzgalomtól eped a szív, mikor az isteni jószág váratlan ajándékkal halmoz el; mennyi szent elhatározás, milyen erős föltételek keletkeznek a szívben, ha napjaink derülten, vidáman telnek. Ez igen természetes is; szeretjük azt önkénytelenül, aki bennünket szintén nagyon szeret; a hála, köszönet, ragaszkodás igen könnyen áll az embernél, csak legyen, mit köszönni. De egészen másként van az, hogyha könnyek peregnék kenyerünkre, ha ivóvizünk megkeseredik, ha a csapás riaszt fel boldogságunkból, ha a kényelmet, nyugalmat zaklatott munka, aggodalommal teljes napok váltják föl. Hol van ekkor az igazszívű Jób, aki mindenétől kifosztva, nyomorult elhagyatottságában is ezt mondja Istenről: „*Ha szinte megölel is engem, ő benne remélek*”? Hol van a nemes és igazán erős, nagy lélek, aki nem rendül meg bizalmában sem akkor, midőn legjobb szándékai is balul magyaráztatnak, jogos várakozásai is megghiúsulnak, ha barátai, kegyeltjei hűtlenné lesznek, ha köröskörül örvény és mélység tátong iszonyú torkával. Hol van az ilyen; és ha megtaláltátok, ne habozzatok reá kimondani, hogy megtette azt, ami keresztényileg nagy, egy emberre nézve legnagyobb. Mert nem a népek leigázásában, nem remek politikai diadalok megvívásában, nem egy ország felvirágoztatásában rejlik az igazi nagyság, mert mindez a szerencse és lángész műve lehet, hanem az ínséggel teljes napok békés elviselésében, az emésztő bú és aggodalom között megőrizett szent bizodalomban, Isten iránti törhetlen hűségben.

Tekintsetek mennyei példaképünkre; – a halott még beszél koporsójából. Nemcsak akkor, midőn az angyalok röpködtek jászol-bölcsője körül, a pásztorok és a három vándor-király tárta ki előtte az ajándékokat, nemcsak a názáreti szent hajlék boldog körében, nemcsak a jeruzsálemi templom bölcsei között, nemcsak csodáiban, ünnepeltetésében, hanem a Getszemáni kert bokrai között is ugyanazon hálás, alázatos Fia volt az örök Istennek, mint akkor lehetett, midőn a Jordánban állva megkeresztelkedett s e szavak hangzottak fölötte: „*Ez az én szerelmes fiam, kiben nekem jó kedvem telt.*” Az evangélisták élénk színekkel festik az elfogatás előtti keserveket; tőlük tudjuk meg, hogyan borult le az Úr, miképp esedezett, „*hogy ha lehetséges, múljék el a keserű pohár*”; de nyomban utána tette: „*Nem amint én akarom, Atyám, hanem amint te.*” Fölkel ezek után; aggodalommal inti tanítványait; majd újra visszamegy s újabb gyötrelmeket áll ki; ismétli a mondottakat: „*Nem amint én akarom, Atyám, hanem amint te.*” Ez történik harmadszor is ... Azután tudjátok, mi következett; – hiszen itt van előttünk keresztre szögezve; teste portól, vértől, ütlegektől van éktelenítve, fején a tövis korona, izmai megszaggatva, feje mellére csuklott, népe megköpdöste, arculverte, meggyalázta; itt beszél előttetek a prófétával: „*Óh, ti mindnyájan, kik átmentek az úton, figyeljete, ha van-e fájdalom, mint az én fájdalmam.*” Ne feledjétek, hogy az mondhatja ezt magáról, ki a Getszemániban mondta előbb: „*Nem amint én akarom, Atyám, hanem amint te.*”

Nincs fájdalmam, nincs keserűségem többé édes, kiszenvedett Üdvözítőm; a te példád, a te szavad mindent meggyógyított s ezután gyakran megszólal ajkamon a te igéd: „*Nem amint*

én akarom, Atyám, hanem amint te.” – Ha ez az érzelem fog tanyát ütni minden körülmények között szívetekben, K. H., erős lelkűek, valóban nagyok fogtok lenni.

Ne csüggedjetez tehát sohasem; hiszen eléggé láthattátok, miért és miképpen próbaköve a szenvedés a valódi nagyságnak. Láttátok ezt magán az isteni Megváltó példáján, aki most már nyugodtan szendereg sírjában. Adjon még erőt az a tudat is, hogy ha őt követitek, a legjobb úton fogtok haladni; maga mondta isteni halottunk: *„Aki utánam jő, nem jár sötétségben.”* Pillantsunk csak néhány nappal előre és fölragyog előttünk az öröm és vigasztalás fényes napja. Az a holt test, mely sírjában nyugoszik, föl fog támadni, hogy a gyötrelmek után megdicsőülhessen; az a mennybe emelkedik, hogy engedelmisségének jutalmát az Atya jobbján elvehesse.

Van-e szüksége a hívő kereszténynek egyéb biztatásra? Hogy küzdött a Mester; mily jutalmat vett ezért?! – Küzdj te is keresztény; bizakodjál; nem magad harcolsz, de veled harcol az a Jézus is, kinek szent színe előtt összegyűltünk. Onnan, a mennyei magasokból figyel reád; segíti gyöngeségedet, könnyíti terheidet. Bízzál; töröld le a könnyeket. Amint Jézusunk isteni műve sikerült, mint napjainkban kétszáz-negyvennégy millió keresztény katolikus tanúskodik s a fényes mennyország megszámlálhatatlan serege, melyet ő nyitott meg nekik halála által: a te küzdelmeid se lesznek sikertelenek. Jézus föltámadásában dicsőré változott a tövis korona; a te homlokod körül is azzá válik hősies keresztényi küzdelmed koronája; tapasztalni fogod, hogy még sem küzdesz hiába, hogy mégis van valami eredmény, több vagy kevesebb. Szögezd hívő szemeidet gyakorta a kereszt fájára és annak fölfeszített Jézusa majd eszedbe juttatja mindannyiszor azt az örök hazát, hol *„Letöröl Isten minden könnyhullatást szemeinkről ... többé nem lesz sem bánat, sem jajgatás, sem fájdalom nem lesz többé; mert az előbbieket elmúltak.”* (Jel 21,4)

Jer édes gyermekem, fog hozzánk szólni az Úr, pihenj meg itt trónom zsámolyán; ragyogj előttem itt, mert nagy lelked, hősi erényeid méltókká tettek erre téged. Amen.